

1 utorak, 24.02.2004.

2 [Otvorena sednica]

3 [Optuženi je ušao u sudnicu]

4 ... Početak u 09.05h

5 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Molim ustanite.

6 Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zasjeda.

7 Izvolite sjesti.

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dobro jutro svima.

9 Molim predstavnicu Sekretarijata da najavi predmet.

10 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] Predmet IT-00-39-T, *Tužilac protiv*

11 *Momčila Krajišnika.*

12 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Hvala, gospođo sekretar.

13 Da li je Tužilaštvo spremno da nastavi ispitivanje gospodina Treanora?

14 G. TIEGER: [simultani prevod] Da, časni Sude.

15 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Onda molim poslužitelja da bude ljubazan

16 i da uvede gospodina Treanora u sudnicu.

17 [Svedok je ušao u sudnicu]

18 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dobro jutro, gospodine Treanor.

19 SVEDOK: [simultani prevod] Dobro jutro, časni Sude.

20 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Iako će Vam zvučati rutinski, ali ipak

21 nije, želio bih Vas podsjetiti -

22 SVEDOK: [simultani prevod] Oprostite, časni Sude, dobivam pogrešan kanal

23 u slušalice.

24 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Vjerovatno ste još uvijek na kanalu 0

25 umjesto kanala 4. Gospodine Treanor, rekao sam da, iako će možda zvučati kao

26 rutina, neće biti rutina ako Vas podsjetim da Vas i dalje obavezuje svečana

27 izjava koju ste dali na početku svoga svjedočenja.

28

29

30

1 Izvolite, gospodine Tieger.

2 G. TIEGER: [simultani prevod] Hvala, časni Sude. Ako mogu da se ukratko
3 obratim Sudu.

4 Ja sam razmislio o komentarima Vijeća i mogućnosti da usvojimo pristup
5 koji će nam omogućiti da se ekspeditivnije odvija postupak. S tim u vezi, želio
6 bih da dodam da uz izbor dokumenata iz jedne ogromne količine materijala koji
7 treba da budu identifikovani za potrebe Suda, gospodin Treanor je takođe
8 identifikovao segmente ili naglašene dijelove tih dokumenata koji zaslužuju
9 posebnu pažnju i na njih treba da bude skrenuta posebna pažnja Suda. Svakako,
10 trebalo bi da to koristi Sudu u ocjenjivanju velike količine informacija. Palo
11 mi je na pamet da bi stoga mogli da prođemo kroz naglašene dijelove koje je
12 identifikovao gospodin Treanor na način koji je sličan načinu koji smo
13 upotrijebili sa presretnutim razgovorima i njihovim brojnim segmentima, a to
14 znači da prođemo kroz sve njih, da se zaustavimo kod jednoga ukoliko gospodin
15 Treanor želi da nešto prokomentariše ili da prođemo kroz cijeli predmet, kroz
16 sve odlomke i da na kraju zamolimo da ih prokomentariše. Na taj način, Sud će
17 imati priliku da razmotri one dijelove dokumenata koje je gospodin Treanor
18 prethodno identifikovao i za koje je potrebna pažnja Suda. To će pomoći Sudu ne

19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 samo u procesu ovoga ispitivanja, nego i u razmatranju dokumenata koji će
2 uslijediti kasnije.

3 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Postoji samo jedna razlika između
4 presretnutih razgovora i dijelova dokumenata, a to je sljedeća: kada slušamo
5 presretnute razgovore, oni koji slušaju engleski, pojavljuje se tekst, a oni
6 koji ne govore engleski mogu da slušaju ono što je rečeno i onda pod tim
7 okolnostima možemo da zatražimo od gospodina Treanora da to prokomentariše. Ako
8 pogledamo dokumente, Vijeće može obično da pročita čak i brže nego gospodin
9 Treanor neki konkretan dio iz toga. Ukoliko je to bilo samo za potrebe Vijeća,
10 možemo saslušati komentar gospodina Treanora i to bi pod normalnim okolnostima
11 bilo dovoljno jer možemo pročitati tekst. No, javni karakter ovoga postupka
12 zahtjeva od svih nas ne samo da samo sudije shvate o čemu se tu radi, nego svi
13 oni koji prate ovaj postupak. Stoga sam zatražio, rekao bih, u par redaka
14 osnovni sadržaj tog dijela dokumenta, a bez da se on cjelokupan čita.

15 Svakako, Vijeću pomaže ta vrsta ulaganja u razumijevanje ovih dokumenata
16 koje je učinio gospodin Treanor i objašnjenja. Ali, mene brine, ukoliko
17 nastavimo ovakvom brzinom, da ne gubimo vrijeme, onda time možemo garantovati
18 javnost ovoga postupka /kako je prevedeno/.

19 G. TIEGER: [simultani prevod] Dijelim Vaše mišljenje, časni Sude, i
20 nisam imao namjeru da sugerišem da se prođe kroz ove naglašene dijelove tako

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 brzo da ih se ne bi moglo dovoljno identifikovati.

2 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U redu. Izvolite nastaviti.

3 SVEDOK: PATRICK TREANOR [nastavak]

4 Ispituje g. Tieger: [nastavak]

5 P: Gospodine Treanor, u zaključku jučerašnje sjednice Vi ste razgovarali
6 o osnivačkoj skupštini srpske Skupštine koja je održana 24. oktobra. Mislim da
7 ste razmotrili i razgovarali o uvodnim opaskama gospodina Krajišnika. Možemo li
8 sada da pređemo na sljedeći označeni segment?

9 G. TIEGER: [simultani prevod] Na stranici 38 prevoda na engleski sa
10 sjednice 24. oktobra.

11 GĐA PREVODILAC: Prevodioci ne znaju u kojem dokumentu da traže.

12 G. TIEGER: [simultani prevod]

13 P: Gospodin Kostić govori, a označena su prva tri paragrafa koja su
14 sadržana na stranici 39 prevoda na engleski jezik.

15 GĐA PREVODILAC: Prevodioci ne znaju u kojem registratoru se nalazi
16 dokument.

17 SVEDOK: [simultani prevod] Da li sam dobro shvatio da će Vijeće i ostali
18 u sudnici čitati naglašene dijelove?

19 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. Samo da nađem pravo dugme. Ako
20 pokušate da to pročitate i istovremeno da ukratko kažete o čemu govori ovaj dio
21 teksta.

22 SVEDOK: [simultani prevod] Htio bih da kažem, časni Sude, da
23 predsjedavajući u ovom trenutku - prema ispravci u zapisniku je, zapravo,
24 gospodin Stanko Cvijan koji je bio ministar za odnose sa Srbima izvan Republike
25 Srbije - u svome obraćanju izražava podršku i odobravanje onome što rade

26

27

28

29

30

1 delegati bosanskih Srba. I, on pravi pregled patnji srpskoga naroda u cjelini u
2 prošlosti i njihove političke izgleda u sadašnjosti.

3 G. TIEGER: [simultani prevod]

4 P: Možete li pogledati sljedeći dio teksta? On je označen na ekranu,
5 njegova dva posljednja paragrafa.

6 O: Sud može da primijeti da se tu spominje genocid počinjen u Drugom
7 svjetskom ratu. To je ono o čemu govori ovaj pasus, a o tome ćemo govoriti
8 kasnije tokom ove sjednice.

9 P: Ako pogledate stranicu 44 prevoda na engleski jezik i sljedeći
10 označeni dio, gospodine Treanor, Vi ste označili posljednji paragraf prevoda na
11 engleski jezik na stranici 44. Mislim da je u tom trenutku govornik gospodin
12 Koljević.

13 O: Da, tačno. Gospodin Koljević govori u ovom dijelu. To su dosta
14 dugački komentari. Govori o želji bosanskih Srba da stvore novu Jugoslaviju koja
15 će im odgovarati i konstatuje da, čak i izvan takve vrste Jugoslavije koju oni
16 imaju na umu, barem pola milionima Srba će ostati izvan te nove Jugoslavije.

17 P: Sljedeći naglašeni odlomak se nalazi na stranici 47 prevoda na
18 engleski, a zatim ćemo preći na stranicu 48. Možete li nam reći ko je sada
19 govornik i zašto ste naglasili taj dio?

20 O: Govornik u tom trenutku je doktor Karadžić. I u svojim opaskama on
21 govori o onome što on vidi i tumači kao plan inostranih snaga sa namjerom da se
22 rastoči Jugoslavija. Mislim da on u prethodnom ili u ovom paragrafu spominje
23
24
25
26
27
28
29
30

1 iste planove i iste zločine. Opet se spominje genocid tokom drugog svjetskog
2 rata, a čini se da on sugerije da se isto planira i sada.

3 P: Na istoj stranici, stranici 48, posljednja tri paragrafa te stranice
4 koja zauzimaju veći dio te stranice i koji su takođe naglašeni. Možete li
5 objasniti njihov značaj?

6 O: U ovom dijelu doktor Karadžić kaže da srpski narod zna svoj put, ali
7 naglašava da oni nikada nisu bili oni koji će napraviti prvi korak, da su oni,
8 zapravo, uvijek samo odgovarali na pokrete koje su činili drugi. Mislim da je to
9 tema na koju smo naišli u nekima od prethodnih dokumenata, u kojima gospodin
10 Karadžić spominje to da se čeka da drugi naprave prvi pokret, a oni će
11 odgovoriti na taj pokret kao što su već i isplanirali.

12 P: Pređimo na stranicu 49, sljedeća stranica prevoda na engleski. Tu ste
13 označili prvi paragraf, na toj stranici. Možete li nam, molim Vas, objasniti
14 njegov značaj?

15 O: Ovdje je više riječ o temi oživljavanja srpskog naroda.

16 P: A ovaj povijesni korak o kojem govori doktor Karadžić?

17 O: Mislim da u tom trenutku on govori o uspostavljanju Skupštine.

18 P: Doktor Karadžić u ovom dijelu govori o "razbijanju posljednjih
19 iluzija, o razlikovanju između prijatelja i neprijatelja i o odbijanju da se
20 /?dozvoli izdajnicima da nas/ preda u ruke naših neprijatelja". Da li su to teme
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 koje će se i kasnije ponavljati u govorima doktora Karadžića i drugih srpskih
2 vođa?

3 O: Da. Mislim da ćemo od ovog trenutka nadalje vidjeti da se ta tema
4 ponavlja.

5 P: Idući označeni pasus nalazi se na stranici 50 engleskog prijevoda.
6 Kao prvo, da li je to još uvijek doktor Karadžić, koji ovde govori?

7 O: Da. I ovdje se on ponovo vraća na temu vanjskih snaga koje rade na
8 razbijanju Jugoslavije.

9 P: Mislim da se u preostalom dijelu ovog označenog dijela govori o
10 osnivanju Skupštine i odlukama donesenim na toj sjednici.

11 O: Da. Na toj sjednici je doneseno više vrlo važnih odluka.

12 P: Ako pogledamo stranicu 77 prijevoda na engleski, da li je to jedna od
13 odluka o kojoj govorite?

14 O: Da. Mi ovdje vidimo jedan dio zapisnika iz kojeg se vidi da je
15 gospodin Krajišnik izabran za predsjednika nove Skupštine, odnosno Skupštine
16 srpskog naroda u Bosni i Hercegovini. Ta i druge odluke objavljene su u
17 *Službenom listu* koji je također osnovala Skupština.

18 P: Idući označeni dio počinje na dnu stranice 79 engleskog prijevoda i
19 nastavlja se na prvoj polovici stranice 80. Stranica 80 se sada nalazi na Vašem
20 ekranu, gospodine Treanor. Ako to možete pojasniti?

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Da. Ovo je odluka u vezi s ostankom srpskog naroda u Bosni i
2 Hercegovini koja će ostati u Jugoslaviji, kao što se vidi u prvom pasusu. Tu se
3 govori o sastavu Jugoslavije i o tome da oni žele ostati u tom sastavu, u
4 principu u srpskim dijelovima Jugoslavije. Skrećem Vam pozornost na drugi
5 paragraf, gdje se kaže da će ova odluka stupiti na snagu tek nakon što je
6 potvrđi plebiscit srpskog naroda. A govorili smo već jučer o tome da je ova
7 Skupština usvojila odluku o održavanju plebiscita na toj istoj sjednici.

8 P: Ako sada pređemo na stranice 81 i 82 prijevoda na engleski, da li tu
9 vidimo daljnje odluke koje su donesene na ovom zasjedanju Skupštine?

10 O: Da. Ovdje je riječ o odluci kojom se imenuju predstavnici srpskog
11 naroda u Bosni i Hercegovini. I, kao što smo govorili jučer, u skladu sa
12 djelovanjem Skupštine BiH od 15. oktobra koju su delegati bosanskih Srba,
13 pripadnici SDS-a i SPO-a, smatrali da je nelegalna i nelegitimna. Oni su željeli
14 svoje vlastite predstavnike u različitim tijelima. Imenovali su svoje
15 predstavnike u različita tijela i ti su ljudi ovdje navedeni. Mislim da ćemo
16 vidjeti da je doktor Karadžić ovdje imenovan kao predstavnik za Predsjedništvo
17 SRFJ. Ja sam jučer govorio o jednoj od rezolucijâ koju je prihvatila Skupština
18 bosanskih Srba 15. oktobra, da se povuku bosanski predstavnici iz federalnih
19 institucija, uključujući i Predsjedništvo. Jučer se spominjao gospodin Bogićević
20 koji je bio bosanski predstavnik u saveznom Predsjedništvu i koji je sudjelovao
21 na zasjedanju tog tijela posljednji put, mislim 1. oktobra, i nakon toga se

22
23
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

1 povukao, u skladu sa odlukom koja je prihvaćena 15. oktobra. I čini se da je
2 namjera Skupštine srpskog naroda bila da doktor Karadžić preuzme njegovo mjesto
3 u Predsjedništvu SFRJ.

4 P: I konačni označeni dio ovog dokumenta od 24. oktobra nalazi se na
5 stranici 85 engleskog prijevoda. Na drugoj polovici ove stranice, gospodin
6 Čančar govori i plebiscitu, možete li nešto o tome reći?

7 O: Da. To je dio zapisnika sa sjednice gdje se čita ta konkretna
8 rezolucija i koja se onda nudi na glasanje. Ta rezolucija poziva na plebiscit i
9 molim da se bolje pogleda drugi paragraf, gdje se točno govori o pitanju koje će
10 se iznijeti pred ljude na tom plebiscitu. Sjetićete se odluke Skupštine koju smo
11 ranije vidjeli o ostanku u Jugoslaviji, i upravo je to u skladu s onim što se
12 pitalo i na plebiscitu, odnosno što se trebalo pitati na plebiscitu koji je
13 zakazan za 10. novembar.

14 P: Gospodine Treanor, time završavamo sa označenim dijelovima u vezi sa
15 dokumentom o snivanju Skupštine. Da li bismo sada mogli preći na idući dokument,
16 ukoliko imate nekih dodatnih komentara u vezi sa Skupštinom ili ćemo ići dalje?

17 O: Pa, mogu ponoviti ono što sam već rekao jučer, da je to bio izrazito
18 važan događaj za razvoj situacije i vodstva SDS-a. Ovdje imamo oblikovanje
19 Vijeća srpskog naroda, a kao što smo vidjeli iz prethodnih dokumenata, oni su to
20 otprilike godinu dana već tražili. Ovo tijelo ima znatno veći legitimitet nego
21 Srpsko narodno vijeće, o kome smo takođe govorili, a koje je ustanovljeno

22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 otprilike godinu dana ranije. Ovo tijelo se sastojalo od zastupnika koji su
2 izabrani u Skupštinu BiH na izborima 1990. godine, dakle, koji su prema
3 pravilima izabrani predstavnici tog tijela, što nije bio slučaj u odnosu na
4 Srpsko nacionalno vijeće. Oni su donijeli rezoluciju kojom su osnovali ovu novu
5 Skupštinu, koju definiraju kao najviši predstavnički i legislativni organ
6 srpskog naroda u BiH.

7 Od tog trenutka, vidjet ćemo kako od sjednice do sjednice te Skupštine
8 to će postati glavni forum za donošenje odlukâ vodstva SDS-a i vodstva bosanskih
9 Srba u cijelosti.

10 G. TIEGER: [simultani prevod] Časni Sude, idući dokument možete pronaći
11 pod razdjelnikom 54, u 4. svesku dokumenata. Nisam siguran da li imate taj
12 svezak i možda ga tek treba podijeliti.

13 P: Gospodine Treanor, vidimo na ekranu dokument u kojem stoji da je
14 riječ o "Odluci o tome da srpski narod u Bosni i Hercegovini ostane u
15 zajedničkoj državi Jugoslaviji", a dokument je od 24. oktobra 1991.

16 O: Da. To je označeno brojkom 2 u gornjem lijevom uglu i čini se da je
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 to prijevod odluke iz *Službenog glasnika* srpskog naroda u Bosni i Hercegovini.
2 Prvo izdanje objavljeno je 15. januara 1992. godine. To je, u principu, isti
3 tekst kojeg smo vidjeli i u zapisniku sa zasjedanja.

4 P: Idući dokument nalazi se pod razdjelnikom 55. Taj dokument koji se
5 sada nalazi na ekranu, gospodine Treanor, nosi naslov "Nalog sarajevskog SDS-a",
6 nosi datum od 29. oktobra 1991., a mjesto je Čelinac. Možete li nešto reći o
7 njegovom značaju?

8 O: Da. Iz ovog dokumenta su vidljiva uputstva koja je doktor Karadžić
9 dao na jednom sastanku od 26. oktobra 1991. godine u Banjoj Luci, a čini se da
10 su na sastanku bili prisutni predstavnici, odnosno vođe Autonomne Regije
11 Krajina. Iz ovog dokumenta proizlaze neke od njegovih zabrinutosti u tom
12 konkretnom trenutku. I skrenuo bih Vam pozornost na označene dijelove koji se
13 bave sada već poznatim pitanjem mobilizacije. U paragrafu 8 vidimo da se govori
14 o izdavanju građevinskih dozvola. Mislim da se ovdje ponovno vidi zabrinutost da
15 se nesrbi useljavaju na srpska dominantna područja, a to smo već ranije vidjeli.
16 Ponovno se govori o paravojnim organizacijama, dakle neregularnim vojnim
17 organizacijama, naoružanim formacijama koje treba dovesti pod kontrolu ili ih
18 raspustiti.

19 P: A govori se i o transferu u teritorijalnu vojsku.

20 O: Pa, to se zapravo misli na Teritorijalnu obranu, a to je bio jedan od
21 glavnih dijelova obrambenog sustava bivše Jugoslavije. Mislim da ne moram to
22 šire pojašnjavati, što je to Teritorijalna obrana. Riječ je o - ako to mogu tako
23 reći - rezervnim snagama koje su organizirane u svakoj republici na različitim

24

25

26

27

28

29

30

1 razinama unutar republike. I, te jedinice odgovaraju republičkom štabu
2 Teritorijalne obrane kojeg osniva Ministarstvo obrane u svakoj republici i sve
3 te jedinice su organizirane na regionalnoj osnovi, na općinske jedinice, itd., i
4 sve do manjih jedinica koje su bile stacionarnog karaktera. Na primjer, u
5 tvornicama i različitim organizacijama koje su trebale služiti za obranu takvih
6 institucija.

7 P: Zbog zapisnika, prije no što se maknemo sa ovog dokumenta, možete li
8 reći tko je osoba koja je ovo potpisala ili poslala ovaj faks?

9 O: Da. Ovo je poslao gospodin Brđanin, kojeg smo već više puta
10 spominjali, a koji je bio prvi potpredsjednik Skupštine Autonomne Regije Krajina
11 i ovdje se njega opisuje kao koordinatora za provođenje odlukâ. Ja bih skrenuo
12 pozornost na jedan drugi pasus u ovom dokumentu - zato što će se on pojaviti u
13 jednom kasnijem dokumentu - a to je pasus broj 5, gdje se govori o preuzimanju
14 vlasti u javnim poduzećima, itd. Mislim da ćemo takve izraze vidjeti i u nekim
15 dokumentima doktora Karadžića koje ćemo vrlo brzo vidjeti.

16 P: Kako bi bilo sve jasno za zapisnik, označeni dijelovi obuhvaćaju
17 pobrojane rečenice i napatke pod brojevima 1, 2, 8 i 12. Broj 1, govori se o
18 uspostavljanju zapovjedništava i stalnih straža. Broj 2, o uspostavljanju pune
19 mobilnosti teritorijalne vojske. Pod brojem 8, izdavanje građevinskih dozvola,
20 itd. Broj 12, govori se o paravojnim formacijama koje treba prevesti pod

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Teritorijalnu obranu.

2 Molim da sada idemo dalje, na idući dokument. To je jedan uhvaćeni
3 razgovor, pod razdjelnikom broj 19. To je razgovor između gospodina Krajišnika i
4 doktora Karadžića.

5 O: Da, to je tačno. Oni ovdje govore o onome što smatraju da su glavni
6 zadaci kojima se trebaju baviti u tom trenutku.

7 [Sluša se presretnuti razgovor]

8 G. TIEGER: [simultani prevod]

9 P: Gospodine Treanor, Vi ste počeli nabrajati razloge zbog kojih ste
10 izabrali baš ovaj presretnuti razgovor. Možete li nastaviti o tome govoriti?

11 O: Da. Ovdje ponovno vidimo da postoje problemi da se obuzda entuzijazam
12 drugih ljudi u SDS-u, i tu gospodin Krajišnik navodi da je glavni zadatak
13 razbijanje centralizma u Bosni i Hercegovini i uspostavljanje kontrole od strane
14 Srba nad njihovim vlastitim teritorijem. Izgleda da se njih dvojica slažu da je
15 njihov put zacrtan i oni ne žele da ih bilo što skrene s tog puta, a pogotovo ne
16 preuranjeni potezi drugih ljudi u vodstvu.

17 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Prije nego što krenemo dalje, molim da se
18 pojasni koji je datum ovog razgovora, jer ono što smo vidjeli na ekranu je
19 izgledalo kao 29. oktobar. Međutim, na dokumentu na papiru vidimo datum 10.
20 oktobar.

21 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ako usporedimo original na B/H/S-u i
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 prijevod na engleski, vidimo da se datumi razlikuju, premda ja ne govorim B/H/S.
2 U naslovu stoji "Razgovor od 10. oktobra" na engleskom, a u originalu stoji
3 "Razgovor od 29. oktobra".

4 Gospodine Tieger, je li ovo greška u prijevodu?

5 G. TIEGER: [simultani prevod] Da, časni Sude. Ja sam upravo namjeravao
6 postaviti pitanje svjedoku o tome i pitati ga da li je ovo jednostavno greška u
7 prijepisu.

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. Molim Vas, izvolite.

9 SVEDOK: [simultani prevod] Pa, ja mogu samo reći da na mom primjerku
10 B/H/S-a stoji 29. oktobar.

11 G. TIEGER: [simultani prevod]

12 P: Gospodine Treanor, imate li razloga misliti da ovaj datum na B/H/S
13 dokumentu nije točan i da je datum koji se nalazi na engleskom prijevodu bilo
14 što drugo, a ne samo greška u pisanju?

15 O: U ovom trenutku nemam razloga vjerovati da je taj datum bilo koji
16 drugi datum; to je 29.

17 P: Gospodine Treanor, sada ćemo prijeći na govor koji je održao doktor
18 Karadžić u novembru 1991. godine, pod naslovom "Plebiscit srpskog naroda".

19 O: Da. Ovo je govor za koji vjerujem da je ustvari održan 31. oktobra, a
20 to je bio četvrtak. On je održan na sastanku za koji znamo da se održao - a to
21 znamo na temelju raznih dnevnika - u 4.30h popodne u "Holiday Innu" u Sarajevu.
22 To je sastanak koji se odnosio na pitanja plebiscita. Dokazi koji se nalaze u

23

24

25

26

27

28

29

30

1 samom dokumentu naznačuju da je to bilo prije 1. novembra. Negdje oko tog
2 vremena, krajem oktobra, bilo je raznih televizijskih nastupa. I, kao što sam
3 rekao, u dnevnicima se vidi da je održan sastanak na tu temu, i to popodne
4 trideset i prvoga, tako da ja vjerujem da je taj govor održan upravo tada. U tom
5 govoru, doktor Karadžić se bavi općom situacijom u Bosni i Hercegovini, a zatim
6 se bavi pojedinim pitanjima u vezi plebiscita i održavanja plebiscita. Na tom
7 sastanku, iz dokaza u samom dokumentu, znamo da su bili općinski funkcioneri iz
8 raznih dijelova Bosne i Hercegovine. Tu se ne navodi da li su oni i državni i
9 stranački funkcioneri. Međutim, pretpostavljam da su to ljudi iz općina gdje je
10 vlast držala SDS, a iz onih općina gdje nisu bili na vlasti, da su to službenici
11 stranke. No, u svakom slučaju, to su ljudi koji su trebali provoditi plebiscit
12 na terenu.

13 G. TIEGER: [simultani prevod] Časni Sude, to se nalazi na razdjelniku
14 56, u fasciklu broj 4.

15 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Tieger, nešto bih Vas pitao.
16 Ja sam dobio i CD-ROM na kojem izgleda da se nalaze skoro svi ovi dokumenti, ali
17 neke od njih ne mogu naći na temelju brojeva koji se nalaze na dnu ili na vrhu
18 stranice. Dakle, neke od njih ne mogu pronaći na tom CD ROM-u, pa ne znam na
19 koji način se oni označuju brojevima. Dokument, na primjer, u tabulatoru 56,
20 vidim da tu stoji broj 0027, a zatim 0630. Međutim, to ne nalazim na svom
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 CD-ROM-u. Mislim da je to inače vrlo koristan instrument. Neke druge dokumente
2 sam našao, na primjer, transkript ovog telefonskog razgovora koji smo upravo
3 čuli. Ali, čini mi se da redosljed brojeva ovdje je drugačiji od onoga koji
4 imamo u indeksu. Može li mi neko pomoći i reći mi kako da pronađem brojeve 55, a
5 sada 57?

6 G. TIEGER: [simultani prevod] Časni Sude, sada nemam ono što mi je
7 potrebno da odgovorim na Vaše pitanje.

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Molim Vas da to pripremite za vrijeme
9 sljedeće pauze, jer ponekad se lako mogu naći ti dokumenti, a neki se ne mogu
10 naći, na primjer 57.

11 Molim Vas, nastavite, a ovo pitanje riješite za vrijeme sljedeće pauze.

12 G. TIEGER: [simultani prevod]

13 P: Gospodine Treanor, ako bismo sada mogli prijeći na prvi označeni
14 odlomak, a to je rečenica koja se nalazi u prvom dijelu trećeg odlomka na prvoj
15 stranici. Počinje riječima: "To je naslijeđe Broza".

16 O: Da. Ono što je ovdje važno je rečenica o muslimanskoj braći. Iz ovoga
17 se vidi stav doktora Karadžića prema njima u tom trenutku, barem djelomično.

18 P: Sljedeći označeni odlomak nalazi se u prvom pasusu stranice 4
19 engleskog prijevoda i počinje riječima: "Ljubazno Vas molim, to nisam vidio samo
20 u Krajini već i na Palama. Vi trebate zgrabiti vlast, potpuno i energično."

21 O: Da. Ovime se misli na ono što sam ranije spomenuo, a što se nalazi u
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

1 faksu od 29. oktobra. Ovdje on govori o tome da on smatra da u onim općinama
2 koje su pod kontrolom SDS-a oni nisu otišli dovoljno daleko u postavljanju
3 svojih ljudi na različite položaje, osobito u javnim poduzećima koja su pod
4 nadzorom tih općina. Izgleda da on smatra da je previše ljudi zaostalo iz
5 prethodnog komunističkog perioda koji nisu lojalni SDS-u, i slično tome. Zbog
6 toga on nalaže svojim ljudima - kao što je to učinio i 29. oktobra, u onom
7 faksu, i u svojim uputstvima od 26. oktobra - dakle, on im nalaže da se pozabave
8 time i da potpuno i energično zgrabe vlast.

9 P: Molim Vas da sada pređemo na stranicu 5 prijevoda na engleski. U
10 prvom označenom odlomku, a to je četvrti odlomak na toj stranici, to počinje
11 riječima: "Postoji mogućnost da ćemo se boriti."

12 O: Da. U tom dijelu doktor Karadžić govori o svom uvjerenju da su Srbi
13 bolje naoružani od njihovih protivnika i govori o posljedicama koje on predviđa
14 ako dođe do sukoba u Bosni.

15 P: On navodi da nitko ne može zaustaviti gotovo pola milijuna vojnika
16 koji se mogu mobilizirati i naoružati.

17 O: Da, mislim da je tako.

18 P: Sljedeći označeni odlomak je na dnu te stranice i nastavlja se na
19 stranici broj 6.

20 O: Ovdje doktor Karadžić govori o demografskim pitanjima koja
21 zabrinjavaju vodstvo bosanskih Srba, u ovom slučaju osobito ono što oni smatraju

22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 dotokom imigranata Muslimana koji dolaze izvan Bosne.

2 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Negdje stoji "imigranti" a negdje
3 "emigranti". Da li je to greška? Jeste li Vi to provjerili? Iz konteksta je
4 logičnije da se govori o imigraciji. Ako vidite, u prvom retku stoji
5 "imigracija", a u trećem retku stoji "emigracija".

6 SVEDOK: [simultani prevod] Original nije vrlo čitak. Možda bih to mogao
7 pokušati utvrditi za vrijeme pauze, da vidim što piše u originalu.

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. Molim Vas, nastavite.

9 G. TIEGER: [simultani prevod]

10 P: Ako bismo mogli nastaviti sa tim označenim odlomkom na vrhu stranice
11 broj 6.

12 O: Ovdje se spominje ponovo pitanje zemlje.

13 P: U tom odlomku, doktor Karadžić govori da se neće postavljati
14 muslimanski temelji u Srbiji jer se neće, kako tu piše, "Uvoziti Turci i prvi
15 temelji koji se postave će biti dignuti u zrak." /kako je prevedeno/

16 O: Da, tako je.

17 P: Ako sada pogledamo sljedeći označeni odlomak. Na stranici 6 stoji:
18 "Oni ovdje provode demografsku politiku. Ali, i mi ćemo provoditi takvu politiku
19 i čitav svijet će to razumjeti."

20 O: Da. ovo su demografska pitanja koja brinu vodstvo bosanskih Srba.

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Ponovo se spominje pitanje zemlje i spominje se borba za životni prostor i strah
2 da u roku od deset godina u Bosni i Hercegovini Muslimani će imati apsolutnu
3 većinu. Spominje se i ono što on smatra diskriminacijom koju trpe Srbi, na
4 primjer, pri zapošljavanju.

5 P: A ovdje se spominje 75% liječnika su Muslimani, a 75% čistačica su
6 Srпкиnje.

7 O: Da.

8 P: Sljedeći označeni odlomak nalazi se na stranici broj 7. To je zadnji
9 dio trećeg odlomka, gdje kaže: "Ali, mora biti nešto discipline kada se utvrdi
10 ta politika."

11 O: Da. Doktor Karadžić, kao vođa stranke, još jednom nalaže disciplinu i
12 rad za svoje podređene.

13 P: Vi ste ranije rekli da se on obraća, između ostalih, i raznim vođama
14 općina. Da li on za njih identificira tko su vođe bosanskih Srba koji rade na
15 projektu koji on upravo opisuje?

16 O: Da. On izdvaja svoj tim, koji možemo tako nazvati, gdje se nalaze
17 gospođa Plavšić, gospodin Koljević, gospodin Krajišnik i poslanici.

18 P: Sljedeći označeni odlomak nalazi se na stranici 8 prijevoda na
19 engleski. U zadnjem paragrafu stoji: "Nije nam više potrebna takva država. Ali,
20 ako ne uspijemo, dame će oprostiti, mi ćemo označiti svoj teritorij poput pasa."

21 O: Da. Tema ovog odlomka je uspostavljanje kontrole od strane bosanskih
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 Srba nad svojim vlastitim teritorijem.

2 P: A kad je riječ o kontroli, da li doktor Karadžić dalje govori o tome
3 da se taj teritorij treba naznačiti na mapama? To se nalazi u engleskom
4 prijevodu na stranici 9.

5 O: Da. Ovdje se doista spominju zemljovidi i plebiscit. Spominje se
6 "plava mapa". Ja nisam sasvim siguran o kojoj mapi se govori, ali vjerujem da je
7 ovdje riječ o etnografskoj karti Bosne i Hercegovine koja je izrađena, vjerujem,
8 u Beogradu, na temelju rezultata popisa stanovništva 1991. godine. Na toj mapi
9 su ona područja Bosne i Hercegovine gdje prevladavaju Srbi označena plavom
10 bojom, a vizualni dojam mape je prilično plav. Mislim da zato on tu mapu opisuje
11 kao "plavu mapu".

12 P: A to je označeni odlomak gdje stoji: "Postojeće ogroman interes za
13 naš plebiscit," i gdje se vidi da je on odnio tu mapu vojsci i rekao je: "Evo,
14 tu vam je mapa da vidite gdje možete prenoćiti. Gdje god je plavo, možete
15 prenoćiti, a tamo gdje nije plavo ne možete."

16 O: Da. U prethodnom odlomku se spominje i kaže se: "Ono što je naše je
17 naše". Možda je to povezano sa /?ovim/, moglo bi se reći - ono što je plavo je
18 naše.

19 P: Pređimo na sljedeći označeni odlomak. On počinje u drugom paragrafu
20 te stranice i nastavlja se na dnu stranice, a zatim dalje sve do stranice 10.

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Da. To je duga rasprava o tome kako bi trebalo da se ponašaju
2 opštinski funkcioneri, a naročito u domenu odbrane.

3 P: Da li on kaže ko su komandiri u gradovima?

4 O: On opisuje predsjednike. Mislim da on spominje predsjednike
5 opštinskih skupština kao komandante gradova. Nisam siguran koliko je to tehnički
6 tačno u okviru Teritorijalne odbrane.

7 P: Taj se odlomak nastavlja sve do početka sljedeće stranice, a to je
8 stranica 10.

9 O: Ovdje vidimo da se na kraju prethodne stranice spominje
10 regionalizacija, zatim se spominje plebiscit iz 1920., to je u Koruškoj. To je
11 analogija koja se često koristila za opisivanje njihovog plebiscita - 1920.,
12 nakon prvog svjetskog rata i nakon što su zaključeni razni poslijeratni ugovori,
13 u Koruškoj je održan plebiscit među Slovencima u vezi sa time da li žele da se
14 priključe Jugoslaviji. Oni su glasali protiv priključenja Jugoslaviji i ostali
15 su u Austriji, a slovenački nacionalisti su zaključili da je to bilo na štetu
16 njihovog nacionalnog identiteta. Tako dolazimo do upotrebe riječi "plebiscit" u
17 vezi sa glasanjem koje će biti održano u okviru njihovog plebiscita. Kao što smo
18 vidjeli u jednom prethodnom dokumentu, na primjer, doktor Karadžić govori upravo
19 o tome gospodinu Brđaninu: "Nije nam potreban referendum. Referendum je za ljude
20 koji žele da napuste Jugoslaviju, a mi ne odlazimo iz Jugoslavije. Mi ostajemo.
21 A, u svakom slučaju, u referendumu je potrebno da imate dvotrećinsku većinu."

22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 Mislim da on namjerno ovo nije nazvao referendumom nego plebiscitom,
2 kako bi se napravila razlika između postupka koji je preciziran u Ustavu kada se
3 radi o izmjeni granica, na primjer Bosne i Hercegovine putem referendumom. A u
4 tom slučaju potrebna je dvotrećinska većina.

5 P: Sljedeći naglašeni odlomak pojavljuje se u prvom punom pasusu
6 stranice 10. I, on počinje riječima: "Pravo je u našim rukama, a isto tako i
7 činjenična situacija. Činjenična situacija je takva da će biti Izetbegoviću
8 nemoguće da uspostavi vlast na 70% teritorije."

9 O: Ovo je još jedan pokazatelj razmjera veličine teritorija na koje
10 cilja rukovodstvo SDS-a. Juče smo vidjeli da se spominje 65% teritorije. Mislim
11 da se ovdje govori o 50%.

12 P: Sljedeći naglašeni odlomak pojavljuje se na stranici koja počinje
13 drugim potpunim pasusom. On govori o vojsci i o činjenici da su njihovi ciljevi
14 identični sa našima, prema riječima doktora Karadžića, 100% identični.

15 O: Ovdje se spominje ono što on vidi kao jaku vojnu poziciju Srba. Oni
16 imaju iza sebe vojsku i Srbi traže za sebe lično oružje. Kao što on kaže: "I
17 dobili su ga mnogo."

18 P: Posljednji odlomak ovoga govora o plebiscitu može se pronaći na
19 stranici 11 prevoda na engleski jezik, u prvom punom paragrafu koji počinje
20 sljedećim riječima: "Znači, pitam Vas, postoje dva velika zadatka, dva velika
21 posla..." Zaključuje riječima: "Ako pogledate kartu, mi imamo veliku teritoriju u
22 Bosni i Hercegovini, veliku teritoriju."

23
24
25
26
27
28
29
30

1 O: Da. Ovdje vidimo dvije teme iz govora zajedno. Prva je sâm posao, a
2 druga je dovršiti plebiscit, a nakon plebiscita konsolidovanje vlasti u
3 opštinama koje su pod njihovom kontrolom. U ovom govoru, on je rekao da nije
4 dobra ideja neposredno prije plebiscita proizvesti toliko uzbuđenja kod ljudi,
5 zbog činjenice da eventualno gube posao. A druga stvar, sadašnji direktori, oni
6 bi proizveli neku vrstu opozicije neposredno prije plebiscita, a u tom trenutku
7 se želi sačuvati mirna situacija kako bi se mogao provesti plebiscit i preuzeti
8 vlast.

9 P: Gospodine Treanor, sljedeći odlomak je presretnuti telefonski
10 razgovor koji se desio nakon plebiscita, ali spominje plebiscit. Da li želite da
11 se pozabavite rezultatima plebiscita prije nego što počnemo da preslušavamo taj
12 presretnuti razgovor?

13 O: Dozvolite da prvo pronađem, ovo je moj izvještaj o plebiscitu.
14 Plebiscit se odvijao 9. i 10. novembra. Mislim da su prisutni bili razni
15 međunarodni posmatrači. To je bio veliki događaj. Plebiscit je imao zadatak da
16 pojača stanovište koje je zauzela Skupština bosanskih Srba, a to je protiv
17 donošenja odluka protiv njihove volje, a od strane Skupštine Bosne i Hercegovine
18 u vezi sa statusom Bosne i Hercegovine. Plebiscit i njegovi rezultati su od
19 velikog značaja za rukovodstvo bosanskih Srba. U predstojećim mjesecima, oni su
20 stalno spominjali plebiscit i njegove rezultate i nametali su konkretnu
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 politiku, a to znači ostanak Srba iz Bosne i Hercegovine unutar Jugoslavije.

2 Glasanje na plebiscitu je provedeno u skoro svim opštinama u Bosni i
3 Hercegovini; zapravo, u svim opštinama. Glasanje je obavljeno, prije svega,
4 prema nacionalnosti. Srbi su glasali odvojeno od građana koji nisu pripadnici
5 srpske nacionalnosti. Glasali su i oni koji nisu Srbi. Zatim, ljudi koji su
6 živjeli izvan Bosne i Hercegovine, i njima je bilo dozvoljeno da glasaju. Nekima
7 je bilo dozvoljeno da glasaju iako nisu bili registrovani birači u Bosni i
8 Hercegovini, ali ukoliko su predočavali svoje lične karte na biračkim mjestima
9 radi identifikacije. I takvi su glasali.

10 Sveukupno, 1.136.032 /u engleskom transkriptu: "1.162.032"/ građanina
11 srpske nacionalnosti su glasali /?prema izvještaju komisije od/ 11. novembra. Iz
12 tog ukupnog broja, 1.161.000 /u engleskom transkriptu: "1.161.146"/ glasalo je u
13 prilog plebiscitarnog pitanja, a to znači u prilog ostanka u Jugoslaviji. Ako
14 pođemo od pretpostavke da je račun tačan, to je značilo da je 398 ljudi glasalo
15 protiv, a bilo je 488 nevažećih glasova.

16 Srbi izvan Bosne i Hercegovine su glasali na sličan način. 348.231 je
17 glasalo; od njih, samo dvoje je glasalo protiv. Slično tome, iz reda 49.342
18 građanina koji nisu bili srpske nacionalnosti i koji su glasali na plebiscitu,
19 397 je glasalo protiv, a 50 glasova je bilo nevažećih.

20 Dakle, činilo se da plebiscit pruža veliku podršku - svakako, među
21 bosanskim Srbima - za ono stanovište koje je usvojila Skupština, a to je bio
22 ostanak u Jugoslaviji.

23

24

25

26

27

28

29

30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

1 P: A sada, pređimo na presretnuti telefonski razgovor...

2 [Sudije većaju]

3 G. TIEGER: [simultani prevod]

4 P: ...koji se može pronaći u tabulatoru 20 registratora sa presretnutim

5 razgovorima.

6 SUDIJA CANIVELL: [simultani prevod] Izvinite. Da Vam skrenem pažnju na

7 ukupan broj građana koji su glasali. Rečeno je da ih je bilo 1.136.000, a zatim

8 1.161.000. To znači da je bilo 25.000 više. Čini se da je to greška. Hoćete li

9 to, molim Vas, provjeriti, možda to nije bilo dobro shvaćeno?

10 SVEDOK: [simultani prevod] Svakako, ponoviću. Broj građana srpske

11 nacionalnosti koji su glasali na plebiscitu, prema izvještaju plebiscitarne

12 komisije, je bio 1.162.032.

13 GĐA PREVODILAC: Sudija nema uključen mikrofon, prevodilac ne može da

14 čuje.

15 SUDIJA CANIVELL: [simultani prevod] To je greška. Jer, ovde se kaže

16 1.136.000, a sada kažete 1.162.000. Možda je to greška u pisanju.

17 SVEDOK: [simultani prevod] Upravo gledam izvorne dokumente. Možda je to

18 drugačije u prevodu.

19 G. TIEGER: [simultani prevod]

20 P: Da ponovimo za zapisnik. Posljednje razjašnjenje koje ste ponudili je

21 1.162.032 koji su glasali, ukupan broj biračkog tijela. Za prijedlog ih je bilo

22 1.161.146 /kako je prevedeno/. To su građani srpske nacionalnosti.

23 SUDIJA CANIVELL: [simultani prevod] Hvala na razjašnjenju.

24

25

26

27

28

29

30

1 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da dodam, ne bih se umiješao da nema ove
2 zabune. Ono što nam gospodin Treanor govori može se reći u jedan ili dva retka,
3 a to je da je skoro 100% glasača Srba glasalo u prilog, a daleko manji broj
4 birača koji nisu Srbi, što je takođe blizu procentu od 100%. Bez detalja o tome
5 da je bilo 32 nevažeća glasa ili 72, svakako, to nije nešto što je od pomoći
6 Vijeću. Možemo li da pokušamo da se skoncentrišemo na glavno pitanje, a to je da
7 je ogromna većina od skoro 100% glasala u prilog? Mislim da je to ono što nam
8 pomaže. A ostali dijelovi, kao što smo i do sada vidjeli, mogu dovesti čak i do
9 zabune. Izvolite nastaviti.

10 G. TIEGER: [simultani prevod] Časni Sude, sljedeći je presretnuti
11 razgovor koji sam već spomenuo. On se može pronaći u razdjelniku 20 registratora
12 sa presretnutim razgovorima. To je razgovor između gospodina Krajišnika i
13 gospodina Dukića.

14 SVEDOK: [simultani prevod] Da. To je razgovor koji nema datum, rečeno je
15 da se on odvijao u novembru 1991. Mislim da se on desio nedugo prije 15.
16 novembra, jer se on odnosi na zakazivanje nekih sastanaka u vezi sa predstojećom
17 drugom sjednicom Skupštine srpskog naroda. Jedan od tih sastanaka je sastanak
18 Glavnog odbora, što se vidi iz ovoga teksta. U vrijeme kade se odvijao razgovor,
19 sastanak još nije održan. Imamo i pismenu pozivnicu za sastanak koja je izdata
20 15. novembra, stoga zaključujem da se ovaj razgovor odvijao prije nego što je

21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 upućena pozivnica, ali ne dugo prije toga.

2 [Sluša se presretnuti razgovor]

3 SVEDOK: [simultani prevod] Ovo je dokument koji je jedan od niza
4 dokumenata i kojem je prethodio - to sam možda trebao već reći - razgovor između
5 doktora Dukića i gospodina Karadžića. Gospodin Dukić je bio zainteresiran za to
6 da se održi sastanak Glavnog odbora, a doktor Karadžić, mislim, je rekao da o
7 tome treba razgovarati sa gospodinom Krajišnikom.

8 Ovdje se govori i o činjenici da se Glavni odbor nije sastao već više od
9 godinu dana. Mislim da sam to već ranije i spomenuo, da su se održavali
10 različiti sastanci na kojima se okupljao veći broj ljudi. No, pri tome se nije
11 nužno radilo o sastanku nekog konkretnog tijela. Dakle, ovdje je riječ o
12 sastanku Glavnog odbora kako bi se pripremio sastanak Skupštine. On netočno kaže
13 da 50% članova Glavnog odbora su i poslanici u Skupštini. Mislim da bi točan
14 broj bio otprilike jedna trećina.

15 G. TIEGER: [simultani prevod]

16 P: Idući dokument kojeg ste izabrali, gospodine Treanor, je dokument od
17 20. novembra u vezi sa sastankom Izvršnog odbora i u vezi sa sastankom Glavnog
18 odbora od 21. novembra. Molim Vas da prvo nešto kažete o prvom sastanku.

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Da. Ovo je zapisnik šeste sjednice Izvršnog odbora. On je zanimljiv
2 zbog toga što se vidi kako se razvija razgovor i kako se pitanja sa Izvršnog
3 odbora prebacuju na Glavni odbor, a nakon toga kako se o tim istim pitanjima
4 raspravlja na Skupštini srpskog naroda.

5 P: Na drugoj stranici tog dokumenta označili ste jedan pasus gdje stoji
6 "točka 2", gdje se govori o materijalima za treću sjednicu, o kojima se
7 raspravljalo, uključujući izvještaj o plebiscitu, informacije o aktivnostima u
8 vezi sa regionalizacijom, itd.

9 O: Da. To su materijali koji su pripremljeni za sastanak Glavnog odbora.
10 Dalje, u tom istom pasusu iz zapisnika sa sastanka Izvršnog odbora zaključeno je
11 da Skupština srpskog naroda mora donijeti odluku o formiranju regija, a to se
12 odnosi na jedan od izvještaja o regionalizaciji koji je trebalo iznijeti pred
13 Glavni odbor.

14 P: U razdjelniku 58 četvrtog sveska stoji zapisnik sa sjednice Glavnog
15 odbora od 21. novembra.

16 O: Da. U tim zapisnicima ne stoji koji je to sastanak Glavnog odbora
17 bio. No, iz prethodnog dokumenta vidjeli smo da je tu riječ o trećoj sjednici
18 Glavnog odbora. I, podsjetit ću Sud, novi Glavni odbor sastavljan je u julu
19 1991. godine. Ne znam točno kada su počeli brojati sastanke Glavnog odbora, no
20 čak i ako su počeli i u julu, nije moglo biti više od dva sastanka prije toga.

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Gospodin Dukić spominje da se nisu sastali više od godinu dana.

2 P: Vi ste označili zadnju rečenicu na prvoj stranici i to se nastavlja i
3 na idućoj stranici, a ovdje se govori o prijedlogu Glavnog odbora Skupštini da
4 se: "Prihvati odluka da sva mjesta gdje su se Srbi izjasnili u prilog ostanku u
5 Jugoslaviji...", itd.

6 O: Da. To je prijedlog koji se temelji na rezultatima plebiscita. Vidjet
7 ćemo da je ta odluka prihvaćena na zasjedanju Skupštine koje se održalo istog
8 dana. Dalje, na toj istoj stranici, kako bismo to bolje razumjeli, može se
9 vidjeti da se spominje taj prijedlog Izvršnog odbora u vezi s odlukom o srpskim
10 regijama. Kao što vidimo, dakle, taj prijedlog se sa Izvršnog odbora prebacio na
11 Glavni odbor, a Glavni odbor ga je iznio poslije pred Skupštinu.

12 P: Zbog zapisnika, reći ću da ovdje stoji: "Glavni odbor Srpske
13 demokratske stranke u Bosni i Hercegovini predlaže da Skupština srpskog naroda u
14 Bosni i Hercegovini prihvati odluku o proglašenju srpskih regija."

15 Molim da sada pređemo na idući dokument koji se nalazi pod razdjelnikom
16 59. Tu je riječ o drugoj sjednici Skupštine srpskog naroda Bosne i Hercegovine,
17 održanoj 21. novembra 1991. godine.

18 O: Da. To je bilo drugo zasjedanje Skupštine. Glavni zadatak ove
19 Skupštine bio je da se pregledaju rezultati plebiscita i da se čuje izvještaj o

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 rezultatima tog plebiscita. Tu su također prihvaćene određene odluke, na
2 primjer, odluka o verifikaciji srpskih autonomnih oblasti. Također je prihvaćena
3 i odluka o onim teritorijima koje valja smatrati teritorijima federalne države
4 Jugoslavije, kao što je predviđeno i u zapisniku sa zasjedanja Glavnog odbora. A
5 također je izabrana i ustavna komisija, ili bolje rečeno komisija za ustavna
6 pitanja Skupštine, čiji je zadatak bio da izradi nacrt ustava za entitet
7 bosanskih Srba. Među mnogim članovima te komisije izabran je i gospodin
8 Krajišnik.

9 P: Tu ste označili dva dijela gdje govori gospodin Krajišnik. Molim da
10 na to prijedemo. Prvi se nalazi na stranici 7 engleskog prijevoda. On kaže:
11 "Dame i gospodo, ja sam uvjeren da su ovo ključna vremena za preživljavanje
12 srpskog naroda u Bosni i Hercegovini, i usudio bih se reći čak i šire, kada se
13 radi o preživljavanju srpskog naroda kao takvog."

14 O: Da. To je njegov govor koji se u cjelini bavi nastojanjem vodstva
15 bosanskih Srba, odnosno vodstva SDS-a, da se očuva zajednička država Jugoslavija
16 kako bi se zadržali u njoj svi Srbi ili većina Srba u BiH u istoj državi,
17 odnosno u Jugoslaviji.

18 P: A drugi označeni dio nalazi se na stranici 12 engleskog prijevoda,
19 gdje gospodin Krajišnik kaže: "Izdajice i otpadnici su najteži protivnici. Mi
20 bismo danas htjeli poslati poruku svima onima koji oklijevaju ili su neutralni
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 ili koji su zavedeni. Danas još imate vremena, sutra će možda biti prekasno."

2 O: Da. Mislim da je to negdje praktički na kraju njegovog prilično dugog
3 govora.

4 G. TIEGER: [simultani prevod] Časni Sude, mislim da bismo ovdje mogli
5 imati pauzu.

6 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U redu. Imaćemo pauzu od 20 minuta,
7 nastavićemo raditi u 10.50h.

8 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Molim da svi ustanu.

9 ... Početak pauze u 10.30h

10 ... Sednica nastavljena u 10.54h

11 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Molim ustanite.

12 Izvolite sjesti.

13 SUDIJA ORIE: /nedostaje simultani prevod/
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 /nedostaje simultani prevod/
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

utorak, 24.02.2004.

Predmet br. IT-00-39-T

Ovaj transkript je izrađen na osnovu zvaničnog zvučnog zapisa na jeziku regiona, načinjenog tokom sudskog postupka, poštujući *verbatim* pravilo (doslovan zapis, od riječi do riječi). Kako su na suđenju korišteni bosanski, hrvatski i srpski jezik (B/H/S), ovisno o izvornom govorniku odnosno prevodiocu, tako su sva tri jezika zastupljena i u transkriptu. Ukoliko se govornik na suđenju služio nekim drugim jezikom osim navedenih, zapisan je simultani prijevod prevodioca na B/H/S. Članom 33 Statuta Međunarodnog suda utvrđeno je da su radni jezici Međunarodnog suda engleski i francuski. U slučaju razlike između ovog transkripta i verzije na engleskom ili francuskom jeziku, verzija transkripta na radnom jeziku bit će mjerodavni dokument. Numeracija stranica transkripta je u potpunosti uskladena s transkriptom na engleskom jeziku.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29

OPTUŽENI: Ja nemam prevoda, pa bi' samo zamolio da intervenišu.

SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dobro je da ste nas na to upozorili.

OPTUŽENI: Evo, sad sam dob... sad sam dobio. Izvinjavam se.

SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Idemo provjeriti -

Gospodine, da li samo na trenutak ste izgubili prijevod ili niste čuli prijevod cijelog razgovora od trenutka kada smo ponovno počeli raditi nakon pauze?

1 OPTUŽENI: Od početka do ovog momenta nisam ni... Od početka nisam imao
2 prevod do ovog momenta. Ali, ja ne bi' htjeo /sic/ da Vi ponavljate, ja ću
3 nastaviti. Hvala lijepo.

4 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ja ću Vas ukratko obavijestiti da smo
5 prvo govorili o pitanju imigracije i emigracije, i informacije koje je Vijeće
6 dobilo još uvijek nisu potpuno jasne. A druga stvar o kojoj smo raspravljali
7 jest bilo kako da na CD-ROM-u koji smo dobili mi suci pronađemo određene
8 dokumente, budući da imamo neke probleme oko toga da utvrdimo gdje se točno
9 dokumenti nalaze.

10 Gospodine Tieger, izvolite nastaviti.

11 G. TIEGER: [simultani prevod] Zahvaljujem, časni Sude.

12 P: Gospodine Treanor, pred sobom imate više odluka donesenih na drugom
13 zasjedanju Skupštine srpskog naroda u Bosni i Hercegovini. Ako bismo kroz to
14 mogli proći dosta brzo, jer želimo ih samo identificirati radi zapisnika? Prva
15 se nalazi na stranici 21 prijevoda na engleskom jeziku i to je odluka o
16 prihvaćanju izvještaja o plebiscitu srpskog naroda u Bosni i Hercegovini.

17 O: Da. I htio bih ovdje skrenuti pažnju na drugi paragraf na kraju gdje
18 se kaže da, s obzirom na rezultate plebiscita, odluka Skupštine od 24. oktobra
19 /?koja/ se odnosi na ostanak srpskog naroda u BiH u Jugoslaviji je sada stupila
20 na snagu.

21 P: Druga je na stranici 25, i to je odluka o općinama, mjesnim
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 zajednicama i mjestima gdje je održan plebiscit.

2 O: Da. Ovo je odluka koja se temelji na rezultatima plebiscita i koja
3 želi definirati ona područja koja će se smatrati teritorijem federalne države
4 Jugoslavije. Na početku tog odlomka vidimo da se nabrajaju općine, mjesne
5 zajednice i naselja u kojima je održan plebiscit. Naselje je čak manje područje
6 nego što je mjesna zajednica. To je najmanja jedinica popisivanja stanovništva.

7 Dakle, tamo gdje je više od 50% registriranih građana srpske
8 nacionalnosti u tim područjima, bez obzira je li to cijela općina ili samo
9 naselje, dakle, sva ta područja se ubuduće trebaju smatrati dijelom Jugoslavije,
10 tj. ona jesu Jugoslavija i ostaju dijelom Jugoslavije.

11 P: I, konačno, na stranici 29 imamo odluku o ovjeravanju autonomne
12 regije.

13 O: Samo da pojasnim ono što sam maloprije rekao. Spominjanje općina, a
14 zatim mjesnih zajednica i naselja, po mom mišljenju znači da, ako neka općina
15 kao cijela ostaje u Jugoslaviji, to se odnosi na cijelu općinu. Međutim, ako
16 postoji mjesna zajednica ili naselje unutar neke općine koja nije tako glasala -
17 možda zbog toga što je to općina u kojoj ne postoji srpska većina - onda
18 pojedina naselja ili mjesne zajednice u toj općini se izdvojeno smatraju dijelom

19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 Jugoslavije, za razliku od ostatka tog teritorija.

2 P: Vi ste ranije spominjali i uspostavljanje ustavne komisije i osobe
3 koje su imenovane u tu komisiju. Ako sada pogledamo na brzinu razdjelnik 60 i
4 zapisnik sa sastanka Skupštine od 21. novembra i ako pogledamo stranicu 2 tog
5 dokumenta, tu vidimo tko su članovi tog odbora. To se nastavlja i na trećoj
6 strani, gdje, kao što ste Vi ranije rekli, stoji da je gospodin Krajišnik
7 izabran za predsjedavajućeg.

8 O: On je izabran kao član.

9 P: Možete li sada pogledati stranicu 6 prijevoda na engleski?

10 O: Tu stoji da je on predsjedavajući ili predsjednik.

11 P: Na tabulatoru 61, u fasciklu broj 4 -

12 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Bojim se da - premda ne želim nepotrebno
13 trošiti vrijeme... Ipak, Vaše je pitanje, gospodine Tieger, da je gospodin
14 Krajišnik izabran za predsjednika, a odgovor je: "On je izabran za člana."
15 Sjedeće pitanje je: "To je na stranici 6, tu se navodi da je on predsjednik."
16 Ali, na strani broj 2, zar ne, stoji da je on predsjednik, ili na početku ovog
17 dokumenta, jer na stranici 2 zapisnika vidim da je predsjedao Momčilo Krajišnik.
18 To nije izbor, ali ja ne moram ići čak do šeste stranice da nađem da se spominje
19 da je on predsjedavajući. Meni nije jasno koje Vi to informacije želite
20 predočiti Vijeću putem ovog svjedoka.

21 G. TIEGER: [simultani prevod]

22 P: Gospodine Treanor, možda bi bilo najbolje ako biste Vi pojasnili ovo
23 spominjanje riječi "predsjednik" na stranici broj 2, a zatim daljnje spominjanje
24 te iste riječi na stranici broj 6.

25

26

27

28

29

30

1 O: Samo malo, jer u ovom trenutku ne mogu pronaći relevantne dijelove
2 dokumenata.

3 P: Ako mogu skrenuti Vašu pažnju najprije na stranicu broj 2 engleskog
4 prijevoda.

5 O: Da.

6 P: Tu stoji da je sjednicom predsjedavao Momčilo Krajišnik, predsjednik
7 Skupštine.

8 O: Da. Ovdje je gospodin Krajišnik kao predsjednik same Skupštine, kao
9 što smo već govorili.

10 P: A zatim, ako pređemo na stranicu 6 prijevoda na engleski, a to je
11 nastavak popisa članova ustavne komisije, a taj popis je počeo na strani broj 5.

12 O: Da. Ovdje je riječ o ustavnoj komisiji koja se osniva i ovdje se
13 spominje da je gospodin Krajišnik predsjednik ili predsjedavajući te komisije.

14 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dakle, ja nisam shvatio da Vi i pitate
15 za ustavnu komisiju. Prema tome, to je bio nesporazum i sada shvaćam i da je
16 prevelika brzina, zapravo, loša. Nastavite, molim.

17 G. TIEGER: [simultani prevod]

18 P: Gospodine Treanor, sljedeći dokument koji ste Vi izabrali su
19 zaključci od 21. novembra 1991. godine i to se nalazi u tabulatoru 61. I, Vi ste
20 naglasili, odnosno označili odlomak pod II, gdje se spominje dio imovine od
21 zajedničkih masovnih medija.

22 O: Da. Bosansko-srpsko vodstvo je smatralo da mediji u Bosni i
23
24
25
26
27
28
29
30

1 Hercegovini nisu objektivni kad izvještavaju o njihovim pogledima i aktivnostima
2 i zato su željeli osnovati vlastite medije, uključujući radio i televiziju.

3 P: U drugom dijelu tog dokumenta, na stranici broj 2, Vi ste označili
4 sljedeći odlomak. Ako mogu skrenuti vašu pažnju na dokument na ekranu, gdje je
5 naslov "Zaključci" i gdje ste označili prva dva odlomka, pod I i II.

6 O: Da. To je rezolucija usvojena kao podrška Jugoslavenske narodne
7 armije.

8 G. TIEGER: [simultani prevod] Časni Sude, vjerujem da se to nalazi na
9 stranici 61, odmah nakon dokumenta koji smo prethodno spomenuli.

10 SVEDOK: [simultani prevod] Tu se spominje obrana zajedničke države i
11 pitanje mobilizacije. O tome smo i ranije govorili.

12 G. TIEGER: [simultani prevod]

13 P: Sljedeći dokument koji ste izabrali, gospodine Treanor, je sa treće
14 sjednice Skupštine, koja je održana 11. decembra 1991. godine.

15 O: Mislim da smo preskočili jedan dokument, a to je odluka o
16 verifikaciji autonomnih regijâ. Nismo o tome govorili. Mislim da bismo se
17 trebali vratiti na jedno pitanje. Možda bi bilo dobro da ponovo postavimo taj
18 dokument na ekran.

19 G. TIEGER: [simultani prevod] Časni Sude, taj dokument se nalazi u
20 tabulatoru 59, na stranici 29.

21 P: Dokument koji sada vidimo na ekranu, je li to onaj o kojem ste
22 govorili, gospodine Treanor?

23 O: Da. Ovom odlukom Skupština ovjerava srpske autonomne pokrajine, u
24
25
26
27
28
29
30

1 prijevodu se one nazivaju regijama, o kojima smo govorili jučer. Ovom odlukom
2 ovjerava se pet regija. Ja sam jučer govorio o šestoj. Dvije su Romanija i Birač
3 i one se spajaju u jednu regiju, a teritorije tih srpskih autonomnih pokrajina
4 su opisani nekad manje, a nekad više precizno. Kao što će Sud vidjeti, na
5 primjer, u prvom odlomku govori se o Autonomnoj Regiji Krajina i postoje čitave
6 općine za koje se navodi da su dio te autonomne regije. Ranije smo vidjeli u
7 dokumentima koji se odnose na obrazovanje zajednica u autonomnoj regiji da
8 određene općine - a to su uglavnom one u kojima postoji srpska većina - su
9 pristupile tim tijelima. Ali, onda dalje govori o dijelovima drugih općina u toj
10 regiji gdje je većinsko stanovništvo srpsko. Ovdje vidimo kako se autonomne
11 regije šire izvan granica prvobitnih općina koje su im pristupile, a slična
12 formulacija se nalazi i u definiciji teritorija ostalih srpskih autonomnih
13 regija.

14 Drugi odlomak ove odluke, što nije iznenađujuće, definira autonomne
15 regije, da su unutar Bosne i Hercegovine kao federalne jedinice u zajedničkoj
16 državi Jugoslaviji. Ta formulacija je pomalo zbunjujuća. Ali, čini se da ovdje
17 stoji da autonomne pokrajine su same po sebi federalne jedinice unutar
18 Jugoslavije, s jedne strane, a s druge strane stoji da su one dijelom Bosne i
19 Hercegovine koja je, tehnički govoreći, i sama federalna jedinica unutar
20 Jugoslavije.

21 P: Sada ćemo govoriti o trećem zasjedanju Skupštine, koje je održano 11.

22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 decembra 1991. godine.

2 G. TIEGER: [simultani prevod] I, časni Sude, to je u tabulatoru 62.

3 P: Gospodine Treanor, prva dva dijela tog zasjedanja Skupštine koja ste
4 Vi označili govore o objašnjenju koje je dao gospodin Krajišnik o razlikama
5 između uspostavljanja skupština u manjinskim područjima i o regionalizaciji.

6 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Vi želite da mi pogledamo stranicu 40?

7 G. TIEGER: [simultani prevod] Da, upravo tako.

8 SVEDOK: [simultani prevod] Prije nego što prijedem na to, želio bih
9 ukratko reći da ova treća sjednica, održana 11. decembra, je razmatrala razna
10 pitanja koja su pomogla ubrzati proces formiranja odvojenog srpskog entiteta
11 unutar Bosne i Hercegovine. Jedno od tih pitanja je preporuka za osnivanje novih
12 srpskih općina u Bosni i Hercegovini, o čemu ćemo još govoriti. A, isto tako,
13 podnesen je izvještaj o pitanju izbora mandataru vlade za entitet u osnivanju,
14 osobu koja će biti odgovorna za uspostavljanje onoga što se zove Ministarsko
15 vijeće /?Vijeće ministara/.

16 Diskusija u kojoj sudjeluje gospodin Krajišnik u ovom trenutku odnosi se
17 na točku dnevnog reda o rezoluciji koja se odnosi na osnivanje srpskih općina.
18 Bilo je dosta zbrke oko toga među poslanicima. Oni su bili zbunjeni i on im
19 pokušava objasniti točno gdje bi se mogle osnovati srpske općine i uvjerava ih
20 da je to odvojeno pitanje od pitanja regionalizacije.

21 P: Ako sad možemo prijeći na drugi označeni dio, koji se pojavljuje na
22 stranicama 22 i 23.

23

24

25

26

27

28

29

30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

1 O: Ovo su njegove primjedbe o istoj temi. Mislim da je to nastavak ovog
2 prvog odlomka, i ovdje im on objašnjava pitanja općina u kojima Srbi nisu u
3 većini i gdje oni podliježu nadglasavanju, majorizaciji. U Skupštini općine,
4 budući da oni nisu u većini, Skupština općine može donijeti odluke koje nisu u
5 interesu srpskog naroda. Dakle, u tim općinama, prema njemu, treba osnovati
6 nove, izdvojene srpske općine.

7 P: Taj dio označenog teksta završava na stranici 23 rečenicom: "Ovo nije
8 u sukobu s regionalizacijom."

9 Možemo li sada na brzinu prijeći na zaključke... Ispričavam se, na
10 preporuke koje su date na toj sjednici. To je u razdjelniku 61 i upravo se vidi
11 na ekranu, pod naslovom "Preporuke o osnivanju općinskih skupština srpskog
12 naroda u Bosni i Hercegovini".

13 O: Da. Ova rezolucija je formulirana kao preporuka. Gospodin Krajišnik
14 je objasnio poslanicima da je to samo preporuka, jer su neki od njih izrazili
15 zabrinutost da ponegdje to možda ne bi bila dobra ideja, to učiniti, pa oni nisu
16 htjeli da ih bilo kakva takva odluka obavezuje, budući da su se nadali da će
17 doći do dogovora s drugim strankama u njihovim područjima i da će time moći
18 uspjeti čitavu općinu zadržati u Jugoslaviji. Oni su, dakle, smatrali da ako se
19 njima dade nalog da razdijele općinu, da bi to bilo u suprotnosti sa srpskim

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 interesima u tom području. Dakle, ovo je formulirano kao preporuka klubovima
2 zastupnika SDS-a u skupštinama općina tamo gdje Srbi nisu bili u većini.

3 G. TIEGER: [simultani prevod] Ako bi Vijeće ponovo pogledalo razdjelnik
4 62?

5 P: Možemo ponovo pogledati zapisnik sjednice i ukratko one dijelove koje
6 ste Vi označili. Prvi dio se javlja na stranici 19.

7 O: Da. Ovdje je gospodin Milošević - za kojeg se kaže da je predsjednik
8 Izvršnog odbora općine Novi Grad, to je jedna od općina u Sarajevu - i on
9 podržava taj prijedlog osnivanja srpskih općina i smatra da je to rješenje
10 problema imigracije, što je dovelo do toga da su Srbi postali manjina u tim
11 općinama.

12 P: U ovom odlomku govori se o tome da je u zadnjih deset godina između
13 40.000 i 50.000 ljudi stiglo iz Sandžaka.

14 O: Da, tako je.

15 P: Premda ste Vi ranije rekli, molim Vas, podsjetite nas još jednom,
16 koja je nacionalnost ljudi iz Sandžaka?

17 O: Smatram da se ovdje govori o Muslimanima iz Sandžaka. To je dio
18 Srbije koji se nadovezuje na Bosnu i Hercegovinu na istoku i ovdje živi jako
19 puno Muslimana.

20 P: Ako sada prijedemo na sljedeći dio te sjednice koji ste Vi označili,
21 to je na stranici 25. Gospodin Vojo Kuprešanin ovdje govori, a označen je drugi
22 i treći odlomak.

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Da. Da bih podsjetio Sud, gospodin Kuprešanin je ne samo zastupnik u
2 Skupštini, već i predsjednik Skupštine Autonomne Regije Krajina, i on ovdje
3 podržava osnivanje srpskih općina. Pitanje kojim se on ovdje bavi je to da Srbi
4 u konkretnim opštinama nastanjuju značajne dijelove opština, geografske
5 dijelove, iako sa tačke gledišta sveukupnog stanovništva ne predstavljaju
6 većinu, zbog koncentracije muslimanskog stanovništva u gradovima.

7 P: U kasnijem dijelu svoga govora, nedugo nakon toga, da li govori o
8 tome ponovno?

9 O: Da. On je još jednom spomenuo životni prostor, a mislim da o njemu
10 govori i doktor Karadžić u pogledu predstojećeg plebiscita, a to je strah da će
11 njihov životni prostor biti ugrožen.

12 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Mogu li Vam postaviti jedno pitanje u
13 vezi sa prethodnim dijelom? Tu se kaže - možda je moje tumačenje pogrešno - ali
14 se kaže da je "plebiscit tačno pokazao koja je teritorija naša". A ja vidim da
15 govornik ovdje misli na neke razlike u vlasništvu nad zemljom i brojem Srba koji
16 tu žive. Ponekad je vlasništvo nad zemljom 80%, 70% pa i do 80%, dok broj Srba
17 ne predstavlja većinu stanovništva. Da li je plebiscit kazao išta - to mi nije
18 jasno - išta u vezi sa vlasništvom nad zemljom? Oni koji su glasali, da li je
19 podnesen neki izvještaj o njihovom vlasništvu nad zemljom?

20 SVEDOK: [simultani prevod] Ne, barem ne koliko ja znam. Ovde se
21 spominje, ja mislim, činjenica da je plebiscit uzeo u obzir rezultate ne samo iz

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 opštine u cjelini, nego i mjesnih zajednica i nastanjenih dijelova unutar
2 opština. Čini se da on ovdje kaže da je na osnovu rezultata plebiscita moguće
3 vidjeti koja od tih naselja i mjesnih zajednica u opštinama u kojima živi većina
4 koja nije srpske nacionalnosti, a u kojima su nastanjeni Srbi, i koje bi stoga
5 trebalo da budu njihova teritorija. Čini se da on kaže da ukupno područje tih
6 konkretnih mjesnih zajednica u nastanjenim mjestima, budući da su one ruralne, i
7 one predstavljaju 80% teritorija Bosanske Krupe, u ovom slučaju.

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Hvala Vam. Shvatio sam. Hvala na
9 razjašnjenju.

10 Izvolite nastaviti.

11 G. TIEGER: [simultani prevod] Hvala, časni Sude.

12 P: Samo da bismo razjasnili za zapisnik. Posljednji dio, ovaj naglašeni
13 dio koji ste spomenuli iz govora gospodina Kuprešanina, to je treći paragraf sa
14 dna stranice, u kojem on kaže: "Ja lično mislim da je naš životni prostor i
15 teritorija u opasnosti." A posljednja rečenica je: "Zapravo, moramo da sprečimo
16 Muslimane da se useljavaju na naše teritorije, u naše regione."

17 O: Tačno. To je odraz zabrinutosti koju smo vidjeli mnogo puta tokom
18 ovoga izlaganja.

19 P: Sljedeći odlomak koji ste označili, a mislim da se on i ranije
20 spomenuo, njega ćete pronaći na stranici 34.

21 O: Da. To su opaske koje je iznio gospodin Miskin u toku rasprave po
22 jednoj drugoj tački dnevnog reda, a to je izvještaj raznih tijela o njihovim
23 aktivnostima. Da podsjetim Sud, gospodin Miskin je načelnik Štaba za
24
25
26
27
28
29
30

1 regionalizaciju SDS-a. On, znači, daje izvještaj o tom pitanju, ali iznosi i
2 opšte preporuke i opaske. Jedna od njih je to da on vjeruje da treba što je
3 moguće prije osnovati Vijeće ministara, jer bi to bilo od pomoći u pogledu onih
4 pitanja koja ga brinu.

5 P: /?To je/ U trećem paragrafu, a to je samo jedna rečenica sa dna
6 stranice 34.

7 Ako pređemo na sljedeću stranicu, izlaganje gospodina Miskina, Vi ste
8 dio označili, a to je četvrti puni paragraf.

9 O: On se ovdje bavi pitanjem odbrane i planovima rezervi sa time u vezi.

10 P: Posljednji segment koji ste označili, gospodine Treanor, je na
11 stranici 48, nastavlja se i na stranicu 49, a to je izlaganje gospodina Velibora
12 Ostojića.

13 O: Da. Velibor Ostojić je ministar informisanja u Vladi Bosne i
14 Hercegovine, i on taj izvještaj počinje sa riječima koje se odnose na njegove
15 zabrinutosti u demografskim pitanjima. Zatim sljedeća stranica, na kojoj on kaže
16 da on nije za nastavak unitarne države Bosne zbog velike stope nataliteta
17 stanovnika koji nisu srpske nacionalnosti, osobito Muslimana, što znači da bi
18 oni, tj. Srbi, uskoro mogli da budu u manjini u Bosni kao cjelini.

19 G. TIEGER: [simultani prevod] Časni Sude, sljedeći dokument koji je
20 izabrao gospodin Treanor je prvi dokument u registratoru broj 5, a konkretan
21 broj tabulatora je 63.

22 P: Gospodine Treanor, prije nego što pogledamo ova dva označena dijela u
23
24
25
26
27
28
29
30

1 tom dokumentu, možete li nam reći šta on predstavlja?

2 O: Ovo je pismo upućeno gospodinu Krajišniku, očigledno i nekim drugim
3 ljudima jer je njegovo ime upisano rukopisom, a to je dostava paketa materijala
4 koji se odnosi na osnivanje srpske opštine u Bosanskoj Krupi. Odluka... Preporuka
5 o osnivanju srpskih opština u kojoj se traži da se obavijesti Skupština
6 bosanskih Srba o razvoju događaja u tom području. Dakle, ovaj je paket
7 materijala očigledno upućen gospodinu Krajišniku kao potvrda izvršenja zadatka
8 iz paragrafa sa preporukama, a to je ovaj posljednji.

9 P: Prvi naglašeni dio tog dokumenta je na stranici 3 prevoda na
10 engleski, pod naslovom "Odluka o verifikaciji proglašenja srpske opštine u
11 Bosanskoj Krupi".

12 O: Ovo je primjer za takvu vrstu odluka koje su donošene u skladu sa
13 preporukom. I, kao što se može vidjeti, ova odluka je donesena na sjednici koja
14 je opisana kao Skupština srpskog naroda u Bosanskoj Krupi, održanoj 11.
15 decembra, a to je dan kada je preporuka stupila na snagu. Razlog zašto je
16 Bosanska Krupa mogla da djeluje tako brzo je u tome što je već formirala nešto
17 što bi se moglo zvati srpskom opštinom mjesec dana ranije, tako da su oni bili
18 spremni da ispune uslove iz preporuke i da ubrzaju usvajanje odgovarajućih
19 dokumenata i da ih pošalju Skupštini bosanskih Srba.

20 P: U drugom naglašenom dijelu, čini se da je to posljednja stranica
21 dokumenta, a na originalu se vidi potpis predsjednika srpske opštine, to kazuje
22 i prevod.

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Tačno. Htio bih da skrenem pažnju na paragraf II ove odluke u kojem
2 se kaže da nova srpska opština Bosanske Krupe predstavlja dio Autonomne Regije
3 Krajina. Ovdje vidimo da je osnivanje srpskih opština vezano sa širenjem srpskih
4 autonomnih regija.

5 P: Sada ću Vas zamoliti, gospodine Treanor, da pogledate dokument koji
6 potiče od 19. decembra 1991., a to je pravo na samoopredjeljenje, u razdjelniku
7 64, a to je sljedeći dokument koji ste Vi izabrali.

8 O: Ovo je dokument koji potiče sa Skupštine bosanskih Srba. Potpisao ga
9 je gospodin Krajišnik, kao predsjednik Skupštine. Nisam vidio da se ovaj
10 dokument spominje u zapisniku bilo koje sjednice Skupštine sve do tog trenutka,
11 niti do sljedeće sjednice, tako da mi nije sasvim jasno ko je ovo sklopio. I
12 sadržaj govori sam za sebe po naslovu. Potpisao ga je gospodin Krajišnik, a
13 original koji ja imam ima potpis gospodina Krajišnika i pečat. On je upućen
14 telefaksom iz Skupštine... Zapravo, vjerovatno se koristio telefaks Skupštine
15 Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine. To je saopštenje o srpskim
16 stavovima na temu koja je opisana i u naslovu. Skrećem pažnju na posljednji
17 paragraf gdje vidimo izraze straha o tome šta bi se moglo desiti srpskom narodu
18 u Bosni i Hercegovini ako ne budu u stanju da postanu gospodari svoje budućnosti
19 osnivanjem svojih vlastitih organa vlasti.

20 P: Za zapisnik, Vi spominjete posljednji paragraf dokumenta, posljednja
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 rečenica kaže: "Bilo kakav drugi stav bi doveo u pitanje nacionalni i
2 fizički opstanak srpskog naroda u Bosni i Hercegovini, čija nedavna historija je
3 ovaj narod izložila jednom od najgorih genocidâ i politikâ prisilnog
4 raseljavanja u Evropi."

5 O: Tačno.

6 G. TIEGER: [simultani prevod] Časni Sude, sljedeći dokument se može naći
7 u registratoru 21, a to je razgovor između doktora Karadžića i gospodina
8 Novakovića. Snimka koju ćemo pustiti nalazi se na stranici 1 tog dokumenta.

9 SVEDOK: [simultani prevod] Da. A da bih obavijestio Sud, Milan Novaković
10 bio je član Glavnog odbora SDS-a iz Bijeljine, odnosno, dakle, iz istočne Bosne.

11 [Sluša se presretnuti razgovor]

12 G. TIEGER: [simultani prevod]

13 P: Gospodin Novaković je htio znati na šta se odnosi taj drugi stupanj,
14 možete li nam Vi to pojasniti?

15 O: Da. Gospodin Novaković je zabrinut vjerojatno stoga što smatra da bi
16 stvari trebale biti pod većom kontrolom, a gospodin Karadžić ga uvjerava da će
17 se nešto u vezi s tim poduzeti. Prema transkriptu, ovaj razgovor odvijao se 19.
18 decembra, to je bilo jednog četvrtka. Dakle, on ovdje govori o sastanku koji će
19 se održati u petak, 20-og. I nakon toga govori o sastanku Skupštine koji se
20 treba održati u subotu, 21-og. Da podsjetim Sud, doktor Karadžić je već uveo
21 izvanredno stanje u stranci, mislim 18. oktobra.

22 On ovdje govori još o nečem drugom, govori o drugom stupnju, a mislim da

23

24

25

26

27

28

29

30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

1 ćemo to vidjeti iz idućeg dokumenta. Da li je drugi stupanj, o kojem on ovde
2 govori, isti drugi stupanj o kojem se govori u tom drugom dokumentu, to je teško
3 reći. No, on u svakom slučaju govori o tome da će poduzeti dodatne mjere unutar
4 stranke kako bi osigurao kontrolu.

5 P: U idućem dokumentu koji se nalazi pod razdjelnikom 65, na stranici 59
6 engleskog prijevoda, da li ovdje vidimo raspored tog sastanka o kojem ste Vi
7 govorili?

8 O: Da. Ovo je rukom unesen tekst u dnevnik. To je dnevnik gospodina
9 Grkovića koji je bio osobni pomoćnik doktora Karadžića. Ovdje vidimo unos za
10 petak od 20. decembra i vidim da se ovde govori o sastanku Glavnog odbora u
11 16.00h.

12 G. TIEGER: [simultani prevod] Časni Sude, za zapisnik, ovdje se govori o
13 označenom dijelu teksta na stranici 59, a datum je petak, 20. decembra 1991.,
14 kao što je i označeno.

15 Časni Sude, idući dokument kojeg je izabrao gospodin Treanor nalazi se u
16 idućem svesku dokumenata, i to pod razdjelnikom 66.

17 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Tieger, nadam se da znate da
18 je Vijeće već vidjelo ovaj dokument, i to detaljno, mislim tijekom svjedočenja
19 gospodina Deronjića. Dakle, "varijanta A" i "varijanta B", ovisno o tome da li
20 smo u većini ili u manjini, i Vijeće zna za prvi i drugi stupanj, itd. Ne znam,

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 no moram pogledati što u vezi s tim ima za reći Obrana. Da li ima namjeru
2 postavljati unakrsna pitanja u vezi s tim, sa značajem ovog dokumenta?

3 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Časni Sude, u vezi sa samim sadržajem
4 nije bilo unakrsnog ispitivanja.

5 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U redu. Gospodine Tieger, izvolite
6 nastaviti.

7 G. TIEGER: [simultani prevod]

8 P: Gospodine Treanor, sa ovim naputkom na umu i imajući također na umu
9 činjenicu da će jedan drugi svjedok o tome svjedočiti detaljnije, dakle, i o tom
10 dokumentu i o entitetima koji su iz toga proizašli, molim Vas da Sudu kažete
11 samo ukratko nešto u vezi s tim dokumentom.

12 O: Drago mi je što Sud već zna za taj dokument i što mu je jasna važnost
13 ovog dokumenta. Ja neću gubiti vrijeme na konkretni sadržaj ovog dokumenta. No,
14 postoje dvije stvari koje bih želio istaknuti na temelju prethodnih dokumenata
15 koje smo već vidjeli.

16 Kao prvo, mislim da je ovaj dokument podijeljen na sastanku onoga što se
17 naziva Glavnim odborom, i to 20. decembra. Ja temeljim ovaj zaključak na
18 činjenici da ćemo vidjeti da su mnogi dijelovi ovog dokumenta primijenjeni vrlo
19 brzo nakon ovog datuma. Imamo brojne kopije istog dokumenta. Dakle, jasno je da
20 je on široko dijeljen otprilike u to vrijeme i zbog toga se čini da je moj
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 zaključak ispravan. Druga mogućnost je, budući da je idućeg dana održana
2 sjednica Skupštine na kojoj su se okupili ljudi iz cijele zemlje i došli u
3 Sarajevo. No, ostaje činjenica da se na samom sastanku Skupštine nije govorilo o
4 ovom dokumentu.

5 Druga stvar koju bih želio istaknuti u vezi sa "varijantom A" i
6 "varijantom B", to se odnosi na pitanje koje se već pokrenulo u diskusiji o
7 uspostavljanju srpskih općina, a gospodin Krajišnik je tijekom te diskusije
8 istaknuo zabrinutost u vezi sa općinama u kojima Srbi nisu u većini. Dakle, ovaj
9 dokument, a to je dokument stranke, zapravo daje uputstvo SDS-u u općinama prema
10 "varijanti B" da uspostave skupštine srpskog naroda. Odnosno, ono što se
11 preporuča od strane Skupštine bosanskog /?srpskog/ naroda se sada pretvara,
12 zapravo, u nalog koji dolazi iz stranke.

13 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Htio bih postaviti još jedno dodatno
14 pitanje u vezi s tim, jer mislim da je to bilo pitanje tijekom ranijih
15 svjedočenja. Ovdje stoji "Glavni odbor Srpske demokratske stranke Bosne i
16 Hercegovine", i to stoji na naslovnoj stranici. Zna li Vi tko i kada je
17 prihvatio ova uputstva?

18 SVEDOK: [simultani prevod] Pa, ovdje se spominje taj Glavni odbor kojeg
19 mi spominjemo i u našem izvještaju, a to je tijelo koje Sud već poznaje. Na

20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 kraju dokumenta se spominje i Krizni štab SDS-a, a to je tijelo o čijem sastavu
2 i sastavljanju ja ništa ne znam.

3 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dakle, vi ste rekli da se tijekom
4 prethodnih dana taj dokument dijelio. Da li Vi nešto znate o tome na osnovi
5 nekog zapisnika?

6 SVEDOK: [simultani prevod] Ne.

7 G. TIEGER: [simultani prevod]

8 P: Idući dokument koji je izabrao gospodin Treanor nalazi se pod
9 razdjelnikom 67. Taj dokument nosi zaglavlje "Skupština srpskog naroda u Bosni i
10 Hercegovini", od 19. decembra 1991., i upućen je Vladi Srpske Autonomne Oblasti
11 Krajina.

12 O: Da. To je pismo kojim se izražava čestitanje i solidarnost koje je
13 gospodin Krajišnik uputio srpskim vođama na području Knina, u Hrvatskoj. Kao što
14 sam već jučer spomenuo, na tom području Srbi su sredinom 1990. oformili
15 Zajednicu općina i 19. decembra 1990., ili otprilike tog datuma, pretvorili su
16 to tijelo u Srpsku Autonomnu Oblast. U to vrijeme - dakle, godinu dana kasnije -
17 oni se spremaju tu Srpsku Autonomnu Oblast Krajina pretvoriti u Republiku Srpsku
18 Krajinu. Gospodin Krajišnik je bio pozvan da prisustvuje ceremonijalu koji se
19 održavao tog dana, odnosno tim povodom. On nije mogao tamo otići ali je uputio
20 svoje čestitke.

21 P: Zbog zapisnika, Vi ste označili treći, četvrti i peti paragraf tog
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 pisma, a tamo stoji: "Svi Srbi zajednički sudjeluju u borbi za isti cilj pod
2 istom zastavom i mi smo svi uvjereni u našu konačnu pobjedu."

3 O: Da. I mislim da se tu govori o cilju da se svi okupe u zajedničkoj
4 državi.

5 P: Možemo li sada pogledati, gospodine Treanor, idući dokument kojeg ste
6 izabrali, a koji se nalazi pod razdjelnikom 68. To je četvrto zasjedanje
7 Skupštine srpskog naroda u BiH, 21. decembra 1991. godine. Znam da ste ovdje
8 označili priličan broj dijelova teksta dokumenta i možemo kroz to brzo proći.
9 Ali, možda Vi želite iznijeti neke općenite napomene.

10 O: Da. Ovo zasjedanje Skupštine održano 21. decembra dalje inzistira na
11 izradi izdvojenih struktura vlasti za bosanske Srbe, i to osobito inzistira se
12 na utemeljenju Vijeća ministara. To se odigravalo u vrijeme kada je Evropska
13 zajednica objavila svoju deklaraciju, a članovi bosanskog Predsjedništva BiH
14 koji nisu bili Srbi odgovorili su u prilog pozivu za međunarodno priznanje
15 neovisne države. Dakle, to je još jedan korak dalje u očima bosanskih Srba prema
16 krizi, odnosno prema ostvarenju ciljeva. Dakle, ovdje na tom zasjedanju se mnogo
17 razgovaralo o ta dva načela: jednom koje se zalagalo za neovisnu državu BiH, a
18 drugo načelo ostanka BiH u Jugoslaviji.

19 P: Prvi dio koji ste označili nalazi se na stranici 3, i to je treći
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 paragraf gdje govori gospodin Buha.

2 O: Da. Gospodin Buha je poslanik i on ovdje govori o nužnosti da se
3 definira teritorij kako bi se mogao ostvariti pravi suverenitet.

4 P: Vi ste označili jedan drugi odlomak na stranici 5, a tu i dalje
5 govori gospodin Buha.

6 O: Da. Ovdje on iznosi ono što on ne smatra da bi trebali biti kriteriji
7 za teritorijalnu podjelu.

8 P: Na stranici 6 gospodin Buha nastavlja, i tu ste također označili
9 jedan dio. Rečenica počinje: "S obzirom na etnički sastav BiH..."

10 O: U ovom odlomku, on odbija /?projicira/ ideju države kojom bi se
11 upravljalo na načelu "jedan čovjek - jedan glas".

12 P: On kaže: "S obzirom na nacionalni sastav BiH, taj pseudodemokratski
13 princip doveo bi do dominacije jedne nacionalne zajednice."

14 O: Da.

15 P: Idući označeni dio nalazi se na stranici 2 engleskog prijevoda.

16 GĐA PREVODILAC: Ispravka prevoditelja: na stranici 12 engleskog
17 prijevoda.

18 G. TIEGER: [simultani prevod]

19 P: Ovdje je ponovno riječ, kažem to zbog zapisnika, o jednoj rečenici
20 koja počinje riječima: "Imajući na umu rezultate referenduma..."

21 O: Mislim da ovdje govori gospodin Koljević. I, on govori, zapravo, o
22 rezultatima plebiscita srpskog naroda i o njihovom odbijanju svakog zahtjeva za
23 međunarodnim priznanjem BiH kao neovisne države na temelju rezultata plebiscita

24

25

26

27

28

29

30

1 gdje je srpski narod u Bosni rekao da želi da ostane u Jugoslaviji.

2 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Treanor, nisam siguran da li
3 je to doista govorio gospodin Koljević. Na stranici 8 govori gospodin Koljević.
4 No, na stranici 9, čini se da je idući govornik koji je bio najavljen bio
5 gospodin Simović.

6 SVEDOK: [simultani prevod] Da, to je tačno. Imate pravo, časni Sude.
7 Gospodin Simović je bio poslanik... odnosno, zamjenik premijera u Vladi
8 BiH, i bio je prisutan na sjednici dan ranije, na kojoj je donesena slična
9 odluka kakvu je donijelo kasnije Predsjedništvo.

10 G. TIEGER: [simultani prevod]

11 P: Idući označeni dio nalazi se na stranici 13. Ovdje počinje govoriti
12 novi govornik, gospodin Milovanović.

13 O: Da. Ovdje predsjedavajući govori o nacrtu izjave i predlaže da
14 Skupština to pošalje Lordu Carringtonu.

15 P: A, zbog zapisnika, tko je taj predsjedavajući?

16 O: Gospodin Krajišnik.

17 P: Na idućoj stranici engleskog prijevoda, stranici 14, nalazi se
18 također jedan označeni odlomak i to počinje riječima: "Razlozi za tu odluku
19 srpskog naroda su snažni i uvjerljivi."

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Da. To je dio nacрта koji je pročitan. A smisao cijelog tog dokumenta
2 je bio da srpski narod odbija odluku da se zahtjeva proglašenje neovisnosti.

3 P: Odmah ispod toga govori gospodin Maksimović i Vi ste to također
4 označili. On govori o toj odluci. Za zapisnik, označeni odlomak na toj stranici
5 počinje imenom govornika, a tekst se nastavlja na idućoj stranici.

6 O: Da, ovo je gospodin Maksimović. On je bio predsjednik Kluba
7 zastupnika SDS-a i on ovdje uvodi nacrt odluke o osnivanju onoga što se ovdje
8 zove republikom srpskog naroda u Bosni i Hercegovini. Dakle, on želi ubrzati
9 proces formiranja srpskog entiteta na način koji je sličan onome što se upravo
10 dogodilo u Hrvatskoj, gdje je proglašena Republika Srpska Krajina. Dakle,
11 očekuje se proglašenje Srpske Republike Bosne i Hercegovine, koja bi se
12 sastojala od svih srpskih autonomnih pokrajina u Bosni i Hercegovini.

13 Ispričavam se, to nije proglašenje republike kao takvo, ovo je tek
14 naznaka da se trebaju poduzeti pripremne radnje da bi do toga došlo, i tu stoji
15 da bi do toga trebalo doći najkasnije do srpske Nove godine 1992. To mislim da
16 je bilo 14. septembra, po gregorijanskom kalendaru. 14. januar, ispričavam se.

17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

1 P: Gospodine Treanor, sljedeći naglašeni dio je na stranici 19. Vjerujem
2 da ovdje govori gospodin Žakić /u engleskom transkriptu: "Zekić"/. Prvi odlomak
3 te stranice i prva rečenica sljedećeg odlomka.

4 O: Ovdje vidimo još jedan izraz strahova koji su mučili srpske vođe -
5 što bi se moglo dogoditi ako Srbi ostanu u manjini u državi nekog drugog. A,
6 ustvari, riječima koje smo vidjeli i u prethodnim dokumentima - na primjer, u
7 odluci o ovjeravanju - govori se o područjima gdje su Srbi nekada bili u većini,
8 ali sada više nisu, zbog genocida u Drugom svjetskom ratu.

9 P: Sljedeći označeni dio teksta nalazi se na stranici 22. Da li ovdje
10 govori doktor Karadžić?

11 O: Da.

12 P: Dio koji ste Vi označili govori o Katoličkom vijeću, koje je
13 planiralo 1900. godine da do 2000. godine više neće biti pravoslavaca na
14 Balkanu.

15 O: Samo trenutak, molim. Ne. Ovo je gospodin Knežević. Tu govori
16 gospodin Knežević.

17 P: Ispričavam se.

18 O: Gospodin Knežević je poslanik, a istovremeno je i pravoslavni
19 svećenik Srpske pravoslavne crkve. Ovdje on izražava svoju zabrinutost zbog
20 sudbine pravoslavnog naroda u odnosu na, u ovom slučaju, katolike.

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

utorak, 24.02.2004.

Predmet br. IT-00-39-T

Ovaj transkript je izrađen na osnovu zvaničnog zvučnog zapisa na jeziku regiona, načinjenog tokom sudskog postupka, poštujući *verbatim* pravilo (doslovan zapis, od riječi do riječi). Kako su na suđenju korišteni bosanski, hrvatski i srpski jezik (B/H/S), ovisno o izvornom govorniku odnosno prevodiocu, tako su sva tri jezika zastupljena i u transkriptu. Ukoliko se govornik na suđenju služio nekim drugim jezikom osim navedenih, zapisan je simultani prijevod prevodioca na B/H/S. Članom 33 Statuta Međunarodnog suda utvrđeno je da su radni jezici Međunarodnog suda engleski i francuski. U slučaju razlike između ovog transkripta i verzije na engleskom ili francuskom jeziku, verzija transkripta na radnom jeziku bit će mjerodavni dokument. Numeracija stranica transkripta je u potpunosti uskladena s transkriptom na engleskom jeziku.

1 P: I, on izražava uvjerenje da ono što se događa u tom trenutku je
2 nastavak plana koji ste spomenuli, a koji je započeo 1900. godine?

3 O: Da, upravo tako.

4 P: Sljedeći odlomak je na stranici 23, gdje ste ponovo označili jedan
5 odlomak, a to je drugi odlomak na toj stranici koji počinje citiranjem nečega
6 što je Njegoš rekao obraćajući se svojim precima iz Azije.

7 O: Da. Tu govori gospodin Knežević, a Njegoš je nacionalni pjesnik Crne
8 Gore. On je živio u XIX stoljeću i smatra je jednim od najvećih pjesnika na tom
9 jeziku. A njegovo najpoznatije djelo, *Gorski vijenac*, bavi se velikim dijelom
10 borbom Crnogoraca, odnosno pravoslavaca u Crnoj Gori, protiv osvajača koji su
11 bili otomanski Turci, muslimani.

12 P: Sljedeći označeni dio nalazi se na stranici 24. Govornik je gospodin
13 Brđanin. On govori da: "Evropa naizgled shvaća jedino silu i da se zato na silu
14 treba odgovoriti silom."

15 O: Da. Ovaj odlomak pokazuje stalnu napetost. Ne znam kakva je bila
16 vojna situacija u Hrvatskoj u ovom trenutku. Postojali su naponi da se ostvari
17 prekid vatre početkom januara. Ali, kao što smo vidjeli, vođe bosanskih Srba,
18 vođe SDS-a iz bosanske Krajine bili su vrlo zabrinuti zbog te situacije i

19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 podržavali su vojne operacije JNA. I, on ovdje se osvrće na to.

2 P: A na stranici 27 Vi ste označili tri odlomka govora gospodina Vukića.
3 Prvi dio se nalazi na vrhu stranice i govori o srpskoj vojsci.

4 O: Ima li nešto i na prethodnoj stranici? Da. Vidim da početak ove
5 rečenice nije naglašen. Dakle, gospodin Vukić je vođa SDS-a iz Banja Luke. On
6 nije član Skupštine. Mislim da je on član Glavnog odbora.

7 P: A u prvom označenom dijelu on izražava mišljenje da u ovom trenutku
8 su pripadnici JNA Srbi i da bi se ona trebala što brže preobraziti.

9 O: Da. Vidim da je on zaokupljen borbom protiv Hrvata. On ovdje ponovo
10 spominje fašizam i ustaše, a to su bili Hrvati koji su bili saveznici Nijemaca u
11 Drugom svjetskom ratu i koji su bili odgovorni za genocid nad Srbima u to doba.

12 P: Drugi označeni dio počinje: "Ova prljava igra koju igra Evropska
13 zajednica nije prihvatljiva." A dalje nastavlja -

14 O: Da. Ovo je slično onome što smo već vidjeli. Doktor Karadžić govori o
15 onome što on shvaća kao to da stranci rade protiv Srba.

16 P: U zadnjem označenom dijelu svog govora, da li se on bavi odlučnošću
17 srpskog naroda u Bosni da odbaci bilo koju odluku u korist bosanske
18 samostalnosti i navodi koje bi bile posljedice ako bi do toga došlo?

19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 O: Da. On izražava mogućnost da će doći do pobune sa velikim
2 krvoprolićem da bi se opiralo bilo kojoj odluci da se Srbi u Bosni i Hercegovini
3 izdvoje iz Jugoslavije.

4 P: A označeni dio koji ovdje vidimo, to je zadnja rečenica njegovog
5 govora, u kojemu stoji: "Ako Evropska zajednica nastavi sa svojom pretnjom da
6 prizna Bosnu i Hercegovinu kao neovisnu državu, ili kao dio buduće Neovisne
7 Države Hrvatske, ili /?kao/ neovisnu državu Bosnu i Hercegovinu, doći će do
8 srpske pobune i bit će velikog krvoprolića. A neki narodi koji su naknadno
9 nastali će potpuno nestati."

10 O: Da. On ovdje aludira na Muslimane u Bosni. Ja sam već spominjao
11 teoriju srpskih nacionalista da su Muslimani u Bosni nekoć bili Srbi. Da su to
12 jednostavno Srbi koji su se preobratali na islam. Muslimani nisu priznati kao
13 nacionalnost u Jugoslaviji do 1960-ih godina i u tom smislu oni su bili nova
14 nacija. I to on misli kad kaže da su naknadno nastali ili stvoreni.

15 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Ispričavam se. Ali, časni Sude, izgleda
16 da sada prolazimo ponovo kroz proceduru čitanja dijelova onoga što se nalazi u
17 dokumentima Skupštine. Čini mi se da ovo nema veliku dokaznu vrijednost.
18 Gospodin Krajišnik, kao predsjednik Skupštine. Čini mi se da u tom predmetu ne

19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 postoji neka velika dokazna vrijednost u onome što su govorili drugi članovi
2 Skupštine.

3 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Šta na to kažete, gospodine Tieger?

4 G. TIEGER: [simultani prevod] Časni Sude, ako bih na ovo odgovorio,
5 morao bih iznositi argumente jer mislim da je to priroda ovog prigovora. Mi
6 govorimo o evoluciji politike bosanskih Srba i vodstva bosanskih Srba, onako
7 kako se to vidi u raspravama i odlukama donesenim u bosanskoj srpskoj Skupštini
8 /?Skupštini bosanskih Srba/ kojoj je gospodin Krajišnik bio predsjednik. To je
9 bilo najviše tijelo vodstva bosanskih Srba. Mi nastojimo pronaći ravnotežu
10 između vremenskih ograničenja i želje da damo što širu sliku o razvoju te
11 politike i pitanja kojima su se oni bavili. Kao što sam na početku rekao, to je
12 pitanje argumenata. Da bih bio precizan, ne vjerujem da čitamo dijelove
13 zapisnika, već samo komentiramo dijelove tog zapisnika.

14 [Sudije većaju]

15 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Odbacuje se prigovor. Tužiteljstvo ne
16 čita nepotrebno u ovom trenutku i nastoji se pridržavati uputa Vijeća. Što se
17 tiče onog dijela koji je pročitano, radi čega je Obrana uložila prigovor, taj dio
18 dokumenta je svakako zahtijevao neko objašnjenje jer se govorilo o nacijama koje
19 su naknadno stvorene. Svakako je korisno Vijeću shvatiti što bi mogle značiti te

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 riječi, pogotovo što su one izgovorene barem u prisustvu gospodina Krajišnika, a
2 budući da te riječi daju barem skicu posljedica političkih događanja i razvoja
3 politike u to vrijeme.

4 G. TIEGER: [simultani prevod] Hvala, časni Sude.

5 P: Na stranici 38 prijevoda na engleski vidimo opet jedan označeni dio.
6 Govornik mislim da je doktor Karadžić ali, molim Vas, provjerite to.

7 O: Da. U ovom trenutku govori doktor Karadžić. U ovom označenom dijelu
8 on govori o plebiscitu i njegovom značenju za teritorij entiteta u nastajanju,
9 bosanskih Srba. On govori o referendumu. U originalu stoji "naš plebiscit".
10 Dakle, to je plebiscit, premda u prijevodu piše "referendum".

11 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Samo da bi pojasnili. Je li gospodin
12 Karadžić bio član Skupštine ili se obraćao Skupštini kao vođa delegacije
13 zadužene za pregovore sa ostalim zajednicama?

14 SVEDOK: [simultani prevod] To je jako dobro pitanje, časni Sude. Trebao
15 sam već spomenuti na samom početku, osobito u vezi izbora, da doktor Karadžić
16 nije imao nikakav službeni položaj u Bosni i Hercegovini. On nije bio kandidat u
17 bilo kojim izborima, niti je izabran kao član Vlade ili na bilo koju drugu
18 službenu funkciju. On je bio predsjednik stranke, predsjednik SDS-a. Kao takav,

19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 on je imao takav status da su ga pozvali da se obrati Skupštini. A što se tiče
2 ove Skupštine, ona se gotovo isključivo sastoji od članova SDS-a, a oni su njega
3 izabrali da drži određene funkcije. Dakle, nije nimalo iznenađujuće da on ovdje
4 govori. Međutim, on ne govori kao član Skupštine, jer on to nije.

5 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. To pojašnjava ono što čitamo na
6 stranici 37 o položaju doktora Karadžića. Molim nastavite.

7 G. TIEGER: [simultani prevod] Časni Sude, vidim da već radimo sat i pol.

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ako je ovo dobar trenutak za pauzu, onda
9 ćemo imati sada pauzu do 12.45h.

10 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Ustanite, molim.

11 ... Početak pauze u 12.22h

12 ... Sednica nastavljena u 12.47h

13 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Molim ustanite.

14 Izvolite sjesti.

15 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Izvolite nastaviti, gospodine Tieger.

16 G. TIEGER: [simultani prevod] Hvala, časni Sude.

17 P: Pogledajmo sada stranicu 39 prevoda na engleski jezik ove sjednice.

18 Označeni dio se pojavljuje u pretposljednem paragrafu te stranice. Mislim da je
19 to nastavak govora doktora Karadžića.

20 O: Sada nastavljamo. Da, ovo je i dalje doktor Karadžić. On ovdje govori
21 o transformaciji Bosne i Hercegovine, koja je postala standardni izraz koji je
22 on koristio za promjene koje je imao na umu, a posmatraču izvana se može

23

24

25

26

27

28

29

30

1 oprostiti što tako nešto uzima kao podjelu. On sasvim jasno spominje Bosnu koja
2 ne treba da ostane cjelovita, nego da bude podijeljena u tri odvojena nacionalna
3 područja.

4 P: Na stranici 40, to je sljedeća stranica, opet pretposljednji paragraf
5 koji je naglašen, i on počinje sljedećim: "Osim što to prouzrokuje smrt nekoliko
6 stotina hiljada ljudi..."

7 O: Ovdje doktor Karadžić ponovno spominje moguće posljedice građanskog
8 rata u Bosni i Hercegovini, uključujući i masivno umiranje i preseljenje
9 stanovništva.

10 P: Pogledajmo sada stranicu 41, sljedeći naglašeni odjeljak.

11 O: Još uvijek smo kod doktora Karadžića.

12 P: Označili ste rečenicu u sredini stranice koja spominje mogućnost
13 malih muslimanskih enklava.

14 O: Da. To postaje prilično mračna tačka u vezi sa time kako on predviđa
15 podjelu. Očigledno, u to vrijeme on ne predviđa da entiteti raznih
16 konstitutivnih naroda treba da budu kompaktne teritorije, nego one mogu da
17 obujme ostrva ili enklave koje su prosute po teritorijama onih drugih naroda. U
18 nekoliko prilika - možda smo već naišli na to - on spominje situaciju u
19 Švajcarskoj, gdje postoje neki dijelovi kantona koji su, zapravo, ostrva u
20 susjednim kantonima. A osnovna ideja je u tome da svaki centar stanovništva, bez
21 obzira kojeg naroda, treba da ima svoje vlasti, a da ne bude pod vlašću nekog od
22 drugih naroda.

23 P: U sljedećem naglašenom odjeljku, a to je posljednja rečenica
24 pretposljednjeg potpunog paragrafa te stranice, ona počinje sljedećim riječima:

25

26

27

28

29

30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

1 "Čini mi se da u ovom trenutku..." i ona spominje "što je moguće veće odvajanje".

2 O: Da. Čini se da on jedva čeka da se to sve završi, odjednom, i da ne
3 ostavi nikakav nedovršen posao, a to zapravo znači samo nastavak napetosti.

4 P: Na stranici 44 Vi ste osvijetlili dva dijela. Možete li da
5 identifikujete govornika, a onda ćemo preći na one dvije rečenice koje ste Vi
6 osvijetlili?

7 O: Da. Ovde je u pitanju gospodin Koljević, on je član Predsjedništva
8 BiH. Govori na temu podjele, transformacije, kako god hoćete da zovete tu
9 pojavu. Govori o potrebi da se to desi.

10 P: Da li gospodin Koljević nudi neku vrstu analogije?

11 O: Da. Kada ljudi ne mogu da se slože, onda treba da se odvoje.

12 P: Molim da uđe u zapisnik ova rečenica u kojoj se vidi da su se ljudi
13 borili u svojim domaćinstvima, krenuli su različitim putevima i razišli se.

14 Drugi osvijetljeni odjeljak čini se da je sljedeći paragraf i da je to
15 samo jedna rečenica.

16 O: On se ovdje ponovno zalaže za razdvajanje, kao i za obavljanje toga
17 na miran način.

18 G. TIEGER: [simultani prevod] Časni Sude, možemo li pogledati razdjelnik
19 69?

20 P: Tu ćemo pronaći sljedeći dokument koji je izabrao gospodin Treanor, a
21 to je poziv narodima i građanima BiH od 21. decembra 1991. godine.

22 O: Ovaj apel izražava dio reakcija Skupštine na zahtjev članova koji
23
24
25
26
27
28
29
30

1 nisu srpske nacionalnosti, a koji su u sastavu državnih organa Bosne i
2 Hercegovine, i njihov zahtjev za priznavanje nezavisnosti.

3 P: Možemo li sada pogledati razdjelnik 70, a to je odluka o osnivanju
4 Srpske Republike Bosne i Hercegovine? Datum je 21. decembar 1991. godine.

5 O: Ovo je odluka koju sam već spomenuo. Možda bi bolje bilo da je
6 nazovemo odluka da se pristupi formiranju Srpske Republike Bosne i Hercegovine.
7 Na ovoj sjednici nije odlučeno da se osnuje takva republika *per se*, nego da se
8 pristupi pripremama za to. Ja bih skrenuo pažnju na paragraf 1.

9 P: Taj paragraf eksplicite govori o pripremama koje treba da se provedu
10 kako bi se osnovala republika.

11 O: Da. Ili kao federalna jedinica unutar federalne države Jugoslavije,
12 ukoliko etničke zajednice Hrvata i Muslimana odluče da promijene odnos prema
13 Jugoslaviji, ukoliko nastave da se kreću putem nezavisnosti.

14 P: Rekli ste -

15 O: Htio bih da skrenem pažnju na paragraf II u kojem vidimo - kao i u
16 mnogim drugim dokumentima - da se spominje plebiscit srpskog naroda u znak
17 podrške politici bosanskih Srba i njihovom rukovodstvu.

18 P: Ranije je spominjano Vijeće ministara, i možemo pogledati u tom
19 pogledu razdjelnik 71. To je sljedeći dokument koji ste izabrali, a to je

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 odluka o uspostavljanju i izboru Vijeća ministara, sa datumom 21. decembar 1991.

2 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Mogu li da pitam: da li postoji razlika
3 između onoga što smo vidjeli na stranici 14, a to je odluka o osnivanju, i onoga
4 što vidimo ovdje, a to je jedna posebna odluka, ili se radi o istom dokumentu?

5 SVEDOK: [simultani prevod] Mislim da dokument koji smo upravo vidjeli je
6 uzet iz *Službenog lista*. To je prevod odluke koja je objavljena u *Službenom*
7 *listu*. Da li postoji neka razlika u formulaciji između ovoga i onoga što se kaže
8 u zapisniku sa sjednice Skupštine - ne mogu da kažem.

9 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Zapravo, radi se o malo drugačijem
10 prevodu, ali se čini da je izvor isti. Formulacija je ista. Stoga, da li je
11 potrebno da pogledamo zapisnik u posebnom dokumentu? Možda je to kasnije
12 objavljeno u *Službenom listu*? Ako sam pogriješio, prevod je bio jedini razlog
13 koji je privukao moju pažnju, a ne radi se uvijek o istoj formulaciji u raznim
14 prevodima.

15 SVEDOK: [simultani prevod] Mislim da se to dešava zato što dokumente
16 često prevode različiti ljudi u različitim vremenskim periodima.

17 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da.

18 G. TIEGER: [simultani prevod] Sljedeći dokument je u razdjelniku 73. To
19 je odluka o priznavanju RSK.

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 SVEDOK: [simultani prevod] To je Vijeće ministara, mislim da to treba da
2 zaključimo.

3 Ova odluka, hoću da skrenem pažnju da je ona važna odluka, odluka koja
4 je objavljena u *Službenom listu*. Republika još uvijek nije službeno osnovana,
5 ali jeste Vijeće ministara. Ovdje su konkretno spomenuti pripadnici Vijeća
6 ministara. Htio bih takođe da naglasim da su bivši članovi iz autonomnih srpskih
7 oblasti po službenoj dužnosti /kako je prevedeno/.

8 G. TIEGER: [simultani prevod] Mislim da sada možemo da pređemo na
9 razdjelnik 73, a to je odluka o priznanju Republike Srpske.

10 P: Ranije je spomenuto pismo u kojem se čestita na osnivanju RSK.
11 Zaključujem da se ovdje radi o formalnoj odluci.

12 O: Da. Ovo je formalna odluka, onako kako je objavljeno u *Službenom*
13 *listu*, a to je priznavanje... Odnosno, Skupština priznaje ovu republiku, da tako
14 kažem.

15 P: Sada pogledajmo sljedeći sastanak političkog vijeća, koji je održan
16 24. decembra 1991., i tako je napisano u Maksimovićevom dnevniku, u razdjelniku
17 74.

18 O: Da. To je posljednji zapis koji imamo iz dnevnika Maksimovića. Tu je
19 rasprava o tome kako da se podijeli BiH. Možemo pogledati i druge opaske, mislim

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 da je jedna od njih profesora Leovca, zatim gospodin Najdanović..

2 P: Gospodine Treanor, na stranici 12 označili ste dvije stvari. Prvo,
3 nešto što kaže gospodin Leovac, a nakon toga gospodin Najdanović.

4 O: Pa, mislim da bi ih bilo dobro pokazati jer govore same za sebe.

5 P: U prvoj, gospodin Leovac kaže: "U nekoliko idućih dana moramo
6 odlučiti što ćemo učiniti. Sve se može podijeliti."

7 O: Da.

8 P: A u drugom dijelu, posljednja rečenica profesora Najdanovića, on
9 kaže: "Što mogu biti naše maksimalne granice? Mi trebamo jedinstvenu srpsku
10 državu u kojoj ne mogu živjeti Muslimani jer će oni biti brojčano nadmoćniji
11 zbog svojeg nataliteta."

12 O: Da. Ponovno vidimo ovdje demografske strahove koje izražavaju vođe
13 bosanskih Srba zbog toga što žive u istoj državi sa previše Muslimana.

14 P: Možemo li sada preći na iduću stranicu, stranicu 13?

15 O: Da. Ovdje ponovno govori profesor Leovac.

16 G. TIEGER: [simultani prevod] Za zapisnik, to je pretposljednji pasus na
17 toj stranici. Profesor Leovac kaže da predstavnici vijeća trebaju razgovarati sa
18 predsjednikom SDS-a i sa predsjednikom Skupštine srpskog naroda.

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Da. Tu se pokazuje koga vijeće smatra dvojicom najvažnijih vođa među
2 bosanskim Srbima.

3 G. TIEGER: [simultani prevod] Časni Sude, idući dokument koji ćemo sada
4 pogledati biće u svesku broj 7, iako će taj dokument po svom kronološkom
5 redoslijedu biti presretnuti razgovor. A taj presretnuti telefonski razgovor
6 nalazi se pod razdjelnikom 22 onog sveska u kojem se nalaze svi transkripti
7 presretnutih razgovora.

8 [Sluša se presretnuti razgovor]

9 G. TIEGER: [simultani prevod] Časni Sude, znam da je ovo malo kasno da
10 kažem, no to se nalazi na stranci 4 prijevoda na engleski.

11 P: Gospodine Treanor?

12 O. Dakle, ovo je još jedan primjer neformalnih konsultacija telefonom
13 između doktora Karadžića i gospodina Krajišnika. Za neke stvari nije potpuno
14 jasno na što se odnose, no čini se da su obojica nezadovoljni napretkom pokušaja
15 da se postigne nezavisnost BiH. Kao što se Sud vjerojatno sjeća, Skupština
16 bosanskih Srba je donijela odluku da će se ostvariti srpska republika ukoliko
17 Muslimani i Hrvati ne promijene svoj odnos prema Jugoslaviji. Drugim riječima,
18 ukoliko oni odustanu od traženja proglašenja neovisnosti, onda bosanski Srbi ne
19 bi proglašavali svoju republiku.

20 P: I, zapravo, prema riječima doktora Karadžića, gospodin Izetbegović je
21 o tome otvoreno govorio.

22 O: Da, točno. Nije bilo nikakvog prikrivanja.

23
24
25
26
27
28
29
30

1 G. TIEGER: [simultani prevod] Časni Sude, molim da prijedemo na
2 razdjelnik 74, a to je prvi dokument koji se nalazi u svesku broj 7.

3 P: Gospodine Treanor, skrećem Vam pozornost na idući dokument koji ste
4 odabrali, a koji je zapravo zapisnik sastanka između predsjednika Republike
5 Hrvatske Franje Tuđmana i profesora Koljevića, 8. januara 1992. godine.

6 O: Da. To je jedan vrlo zanimljiv dokument i iz njega je vidljivo da
7 postoje pokušaji pregovaranja. Ono što iz dokumenta nije jasno jest što se
8 događa u vezi sa pregovorima tijekom ljeta s Muslimanima. No, čini se iz ovog
9 dokumenta da vođe bosanskih Srba nisu ljenčarili, nisu jednostavno čekali da
10 drugi reagiraju na njihove poteze. Na primjer, tu se govori o njihovoj namjeri
11 da se nastavi sa osnivanjem republike ukoliko SDA i HDZ promijene svoje stavove
12 u odnosu na Jugoslaviju. No, pokušaj da se dođe do sporazuma s Muslimanima je
13 propao i ovaj dokument pokazuje da se sada okreću Hrvatima kako bi vidjeli da li
14 bi mogli sa njima postići neki sporazum. Kao što je vidljivo iz ovog dokumenta,
15 predlaže se da se međusobno priznaju i da se uspostave posebni odnosi sa Srbijom
16 i Hrvatskom, naizmjenice, i da će se granice općina u BiH drugačije povući, kako
17 bi išle više u prilog i Srbima i Hrvatima, kako bi im se dalo više teritorija.
18 Osim toga, govori se i o mogućnosti preseljenja stanovništva.

19 Mislim da možemo sada govoriti dalje o izvadcima iz tog dokumenta. Do
20 tog sastanka došlo je na inicijativu doktora Koljevića, sudeći po zapisniku koji
21 stoji u ovom dokumentu, i on zato koristi gospodina Franju Borasa, koji je

22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 hrvatski predstavnik u Predsjedništvu BiH, kao posrednika za odnose sa vodstvom
2 HDZ-a u Zagrebu.

3 P: Prvi označeni dio nalazi se na stranici 3 engleskog prijevoda ovog
4 dokumenta, u gornjem dijelu stranice, i počinje riječima: "Prije svega, htio bih
5 izraziti svoju sućut zbog velikih patnji hrvatskog naroda."

6 O: Da. Doktor Koljević se ponašao vrlo prijateljski, vrlo ljubazno prema
7 Hrvatima na ovom mjestu. I, što možda može donekle začuditi, on izražava neku
8 vrstu isprike Hrvatima zbog patnji koje su im nanijeli Srbi. Ja bih rekao da je
9 to donekle neobično, s obzirom na sve ove dokumente koje smo ranije vidjeli,
10 gdje se vidi kako bosanski Srbi čine sve što mogu da pomognu Srbima u Hrvatskoj
11 da se oslobode ustaškog, fašističkog režima, itd.

12 P: Za zapisnik, ovaj označeni dio završava se rečenicom: "Međutim,
13 osjećam potrebu da kažem da, prije svega, budući da smatram da je to vrlo važno,
14 ovo je naš novi početak. Gledamo se oči u oči i jasno nam je tko snosi krivicu."

15 Idući označeni dio nalazi se u pretposljednjoj rečenici na dnu stranice
16 3.

17 O: Ovdje doktor Koljević, u principu, govori da vodstvo SDS-a nema
18 nikakvih prigovora ukoliko vodstvo HDZ-a u BiH odluči učiniti iste korake.

19 P: Ako okrenemo stranicu 4 i dođemo do idućeg označenog dijela, da li tu
20 gospodin Koljević govori nešto o zajedničkoj opasnosti?

21 O: Da. On ovdje izdvaja nešto što on naziva zajedničkom opasnošću,
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

1 odnosno stvaranje islamske republike u BiH.

2 P: Za zapisnik, taj dio počinje riječima: "Kada pogledamo ove dvije faze
3 globalno, imamo ovdje veliku opasnost, zajedničku opasnost." I završava idućom
4 rečenicom, koja završava riječima: "... i to se razvija u tom smjeru."

5 O: Ovo, usput, odražava strah - čega se možda Vijeće sjeća - koji je
6 pred nešto više od godinu dana u jednom intervjuu izrazio doktor Karadžić kada
7 je razgovarao sa novinarom beogradskog *NIN*-a.

8 P: Ako pogledamo sada stranicu 5, ponovno vidimo označeni dio, to je
9 drugi potpuni paragraf. I, doktor Koljević tu govori o jednom drugom čimbeniku
10 za koji vjeruje da im je zajednički.

11 O: Ovdje doktor Koljević govori o ideji odvajanja, izdvajanja, kao
12 načina da se spriječi sukob i kako bi se stvorilo povjerenje.

13 P: Ako sada pređemo na stranicu 6, označili ste rečenicu na samom dnu
14 stranice, u kojoj doktor Koljević govori o pitanju neovisne Bosne.

15 O: Da. On ovdje ponovno govori o zajedničkom interesu. On smatra da je
16 razdvajanje dobro i za jedne i za druge. A, s druge strane, on vjeruje da
17 neovisna Bosna u kojoj bi oba ta naroda ostala jest protiv interesa i jednog i
18 drugog naroda, upravo zbog razloga što ih to odvaja od njihovih matičnih država.

19 P: Iduća označeni dio, odnosno dva dijela su na stranici 7. To su prva
20 dva pasusa na toj stranici.

21 O: Da. On ovdje govori o nekim vrlo konkretnim prijedlozima. Također,
22 izražava strah u određenom stupnju, strah koji je u temelju /?stava/ bosanskih

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Srba u njihovim pregovorima, odnosno da, ukoliko BiH dobije neovisnost, kao što
2 doktor Karadžić kaže, dakle, ako bi se postigla ta neovisnost, Srbi ne bi mogli
3 popraviti tu situaciju. Međunarodna zajednica bi oprala ruke i odustala od
4 Bosne. I zato oni smatraju da apsolutno treba to pitanje riješiti prije no što
5 BiH bude međunarodno priznata kao neovisna država. Iz toga slijedi ovaj
6 prijedlog za neku vrstu konfederalne Bosne.

7 P: Možete li sad prijeći na stranicu 12?

8 O: Oprostite. Htio bih da se vratimo jer postoji još jedna stvar na koju
9 bih htio ukazati. On ovdje govori o konfederalnom uređenju i kaže "U najmanju
10 ruku, u prvoj fazi..." To je zamisao sa kojom ćemo se i kasnije sresti, odnosno da
11 se taj krajnji cilj bosanskih Srba može postići i kroz razne faze.

12 P: Na stranici 12 imamo označene komentare gospodina Šuška i gospodina
13 Borasa.

14 O: Da. Gospodin Šušak je bio ministar obrane Hrvatske. Čini se da on
15 dijeli neke od ovih demografskih strahova vodstva bosanskih Srba. I, budući da
16 Muslimani nemaju kamo otići iz Bosne, oni će ubrzo biti u situaciji da će se
17 prema drugim nacijama moći ponašati kao prema manjinama. A sada, gospodin Boras,
18 kao član ispred HDZ-a Predsjedništva Bosne i Hercegovine, izražava ideju sličnu
19 onoj za koju smo vidjeli da nadahnjuje vodstvo bosanskih Srba, a to je problem
20 ljudi koji useljavaju u tuđi etnički teritorij, tamo grade kuće, i sl. Dakle, to
21 i njega brine. A to se može spriječiti time što će se napraviti administrativno

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 i teritorijalno razgraničenje.

2 P: Sljedeći označeni odlomak javlja se na 13. stranici, a to se čini da
3 je razgovor između gospodina Borasa i doktora Koljevića. Premda, vidim da
4 gospodin Manolić između toga postavlja pitanje.

5 O: Čini mi se da ovo nemam označeno na svom primjerku.

6 P: Ako pogledate na ekranu i uvećate taj dio... Dakle, dio koji ste
7 označili, tu govori gospodin Boras, a govori o reorganizaciji općinâ, o
8 referendumima.

9 O: Da. To je ideja koju sam spomenuo na početku, ideja koju su vođe
10 bosanskih Srba već dugo imali, a odnosi se na promjenu u organizaciji općinâ.

11 P: Gospodin Manolić pita: "Da li je cilj te reorganizacije homogenost
12 određenih područja?"

13 O: Da. A gospodin Koljević se slaže s time.

14 P: Vi ste označili dio na početku komentara gospodina Koljevića, gdje on
15 kaže: "Homogenost određenih područja". Ispod toga označili ste jedan drugi dio,
16 u kojem doktor Koljević govori dalje o tom istom pitanju. Kaže: "Nije tako
17 nemoguće podijeliti Bosnu."

18 O: Da. Ovdje vidimo ideju podjele, kao temelj dogovora. Ako pređemo na
19 sljedeću stranicu, on spominje leopardovu kožu. Nemam sad pred sobom taj dio,
20 ali čini se da on govori o izgledu mape, kako bi ona mogla izgledati na kraju

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 tog procesa.

2 P: Ako se sada možemo vratiti na prethodnu stranicu i pogledati zadnju
3 rečenicu, u kojoj doktor Koljević govori: "Sve je moguće. Ali, ta opcija je za
4 nas isključena, na temelju unapred zauzetog stava. Pogledajte tu leopardovu kožu
5 i Carringtona, Carrington je već hendikepiran na početku."

6 O: Da. Tu se govori o nekakvoj zemljopisnoj karti, ali ne mogu više o
7 tome reći.

8 P: Sljedeći označeni dio nalazimo na stranici 18. To su prva tri odlomka
9 prijevoda na engleski jezik, a odnose se na nastup Zvonka /fon./ Lerotića.

10 O: Da, vidim. Gospodin Lerotić je savjetnik predsjednika Tuđmana. Ovdje
11 se on slaže sa idejom da su sva tri naroda u Bosni i Hercegovini suverena.

12 P: A na stranici 20 označeni su komentari gospodina Borasa. Na dnu
13 stranice vidimo posljednji odlomak, gdje govori o onoj vrsti uzajamne pomoći o
14 kojoj ste ranije govorili.

15 O: Da. Ovdje on uvodi ideju dogovora između Hrvata i Srba na općinskoj
16 razini, gdje bi oni udružili snage u određenim općinama i podržali zahtjeve onog
17 od ta dva naroda koji ima relativnu većinu u dotičnoj općini.

18 P: Označeni dio se nastavlja i na sljedećoj stranici.

19 O: Da. Ovdje se jasno vidi da je taj dogovor uperen protiv muslimanskog
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 naroda. U osnovi, ideja u ovim razgovorima je da bi se Hrvati i Srbi trebali
2 udružiti i učiniti Muslimanima ono što su bosanski Srbi smatrali da će Muslimani
3 i Srbi /?Hrvati/ učiniti njima.

4 P: Sljedeći označeni dio se nalazi na stranici 22. Prvo je na vrhu
5 stranice, to je istup gospodina Lerotića.

6 O: Da. Ovdje se ponovno javlja ideja reorganizacije općina. On se pita
7 je li to doista moguće u tom trenutku.

8 P: A u drugoj polovici stranice vidimo označene komentare doktora
9 Koljevića.

10 O: Trebamo pogledati i prethodni odlomak, samo zadnjih nekoliko redaka.
11 U ovom odlomku doktor Koljević spominje da je to upravo to što oni sada rade. A
12 zatim kaže, objašnjavajući to -

13 P: Vjerujem da se to nastavlja i na sljedećoj stranici.

14 O: Da. Objašnjava proceduru koju primjenjuju kako bi stvorili nove
15 općine od onih područja, postojećih općina gdje su Srbi u većini.

16 P: Taj dio počinje riječima: "Na primjer, u Banja Luci..." a završava
17 retkom: "I stvoriti novu općinu i nasloniti se na teritorij izvan grada."

18 Gospodine Treanor, znam da ste označili i još neke dijelove ovog
19 dokumenta. Ali, obzirom na vrijeme, možemo li krenuti dalje ili postoji još

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 nešto što nije, barem u glavnim crtama, naznačeno u zapisniku?

2 O: Samo da vidim. Tu su izjave doktora Koljevića. On malo govori o
3 međunarodnoj situaciji i mislim da to možemo preskočiti.

4 P: Molim Vas onda da pogledate razdjelnik 76, to je sljedeći dokument
5 kojeg je izabrao gospodin Treanor. To je peta sjednica Skupštine srpskog naroda
6 Bosne i Hercegovine, održana 9. januara 1992. godine. Gospodine Treanor, imate
7 li nešto reći o označenim dijelovima?

8 O: Da. Jedina službena točka dnevnog reda tog zasjedanja je odluka o
9 proglašenju republike srpskog naroda u Bosni i Hercegovini. Kao što je već
10 rečeno, ta se sjednica održala 9. januara. Zašto nisu čekali nekoliko dana do
11 srpske Nove godine, kao što je rečeno u prethodnoj odluci na tu temu - to ne
12 znam. Možda su zaključili da se SDA i HDZ neće skrenuti s puta, pa onda mogu i
13 oni nastaviti svojim putem.

14 P: Prvi označeni dio je na stranici 8 prijevoda na engleski. Možete li
15 reći tko ovdje govori, a zatim objasniti što je rekao?

16 O: Mislim da ovdje govori gospodin Maksimović. Prijevod se donekle
17 razlikuje od originala, ali samo po redoslijedu riječi, čini mi se, i on ovdje

18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 spominje ono što sam ranije rekao, a to je da nisu odgovorili na poziv da povuku
2 svoj zahtjev za priznanje neovisnosti.

3 P: Na stranici 10 vidimo sljedeći odlomak koji ste označili, a to je
4 deklaracija o proglašenju republike.

5 O: Da. Ovo je nacrt koji je pročitano u zapisnik zasjedanja Skupštine.
6 Htio bih skrenuti pažnju u prvom odlomku na mjesto gdje kaže da će republika
7 profunkcionirati u srpskim autonomnim regijama i pokrajinama i drugim srpskim
8 etničkim entitetima u Bosni i Hercegovini. Ovo je vrhunac ideje regionalizacije,
9 koja se preklapila s idejom da svi Srbi u Bosni i Hercegovini ostanu u
10 Jugoslaviji, a podjela Bosne i Hercegovine će se odvijati uglavnom na temelju
11 teritorija koje su već označili kao dijelove autonomnih regija. Ovdje se
12 spominju dijelovi gdje je srpski narod u manjini zbog genocida, tako da
13 definicija teritorija republike počinje kao nešto vrlo precizno, pa onda postaje
14 sve manje i manje precizno. Slične formulacije smo vidjeli kada su /?autonomne/
15 oblasti bile verificirane. Dakle, teško je reći točno gdje su granice te
16 republike. Spominje se plebiscit, kao temelj za korak koji sada poduzimaju.

17 P: Na ekranu sada vidimo naglašeni dio stranice 11, odnosno označeni
18 dio. To je nastavak odlomka pod II i čitav odlomak pod III.

19 O: Da. Na kraju II vidimo osnovnu ideju, temeljnu ideju da će nova
20 republika biti sastavni dio federalne države Jugoslavije. A u odlomku pod III
21 izražena je želja da se postigne mirno rješenje, da se mirno riješe sporovi sa
22

23
24
25
26
27
28
29
30

1 drugim zajednicama u Bosni i Hercegovini.

2 P: Gospodine Treanor, rekli ste da /?šta/ je bit, odnosno ono na što se
3 usredotočila ta sjednica, dakle, rekli ste o čemu su uglavnom govorili. I, da
4 bismo uštedjeli vrijeme, želim krenuti dalje, do prvog zasjedanja Ministarskog
5 vijeća /?Vijeća ministara/. U dokumentaciji koju ste Vi izabrali, osobito u
6 razdjelniku 77, nalazi se izjava o proglašenju države, i pretpostavljam da je to
7 slično onome o čemu smo već govorili.

8 O: Da. U tom dokumentu Sud će naći da se ponavljaju mnoge od tema koje
9 smo već vidjeli da se provlače kroz politiku vodstva SDS-a. Ali, ovdje je
10 osnovna ideja da će ova nova republika ostati u Jugoslaviji.

11 Još nešto što bih želio naglasiti je da je bilo rasprava o tome da u
12 prvobitnom nacrtu ove rezolucije - slično kao i kad je riječ o odluci da se
13 stvori republika - to je bilo uvjetno, na neki način, i ovisilo je o stavovima
14 drugih dviju strana u koaliciji za Jugoslaviju. Ako bi se to promijenilo, onda
15 možda ne bi bilo potrebno proglasiti republiku. No, u ovoj rezoluciji, kako je
16 ona usvojena, stoji da će stupiti na snagu na dan usvajanja. Dakle, na temelju
17 tih riječi ovo je stupilo na snagu. No, kao što ćemo vidjeti, proces aktiviranja
18 - ako tako možemo reći - struktura nove republike nije nešto što je nastupilo

19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

1 odmah, to se razvuklo kroz nekoliko sljedećih mjeseci. I, mi ćemo sada spomenuti
2 jednu od prvih stvari koje su se dogodile, a to je da je onaj Ministarski savjet
3 /?Vijeće ministara/ koji je imenovan u decembru doista održao sastanak.

4 P: I to nalazimo u tabulatoru 78. Gospodine Treanor, Vi ste naznačili,
5 odnosno, označili ste prvu stranicu gdje uglavnom imamo popis prisutnih.

6 O: Da. Ovaj dokument predstavlja zapisnik prvog zasjedanja Ministarskog
7 vijeća /?Vijeća ministara/ koje je održano 11. januara. Sâm dokument nosi datum
8 13. januar. I želio bih istaknuti da su među prisutnima bili i doktor Karadžić i
9 gospodin Krajišnik, kao i neki drugi pojedinci, kao što je Rajko Dukić,
10 predsjednik Izvršnog odbora SDS-a, koji nisu bili članovi Ministarskog vijeća,
11 već - što je tipično za sastanke kakve je održavalo vodstvo bosanskih Srba -
12 popis prisutnih nije bio ograničen na one koji su bili članovi određenog tijela.

13 P: Vi ste označili dio koji se nalazi na stranici 12 ovog dokumenta.
14 Ispričavam se, čini se da je to stranica 2. A to je odlomak koji nosi broj 2,
15 "Izvršenje zadataka koji proizlaze iz deklaracije u proglašenju republike
16 srpskog naroda Bosne i Hercegovine".

17 O: Da. I, kao što Sud može vidjeti, doktor Karadžić i gospodin
18 Krajišnik, kao i drugi ljudi koji nisu bili članovi vijeća, sudjelovali su u
19 raspravama. Sudionici su govorili o definiranju etničkog teritorija, kao i o
20 uspostavljanju organa vlasti. I, to su smatrali prioritetom u svojim

21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 aktivnostima; definirati teritorij, političke jedinice, to je bilo temeljno.

2 P: Ovaj odlomak se nastavlja i na sljedećoj stranici koju ste Vi
3 označili. Na stranici 3 označen je i odlomak na sredini stranice, koji isto tako
4 nosi broj 2. To je kratki odlomak koji se odnosi na materijal pod naslovom
5 "Regionalizacija" i kaže da je doktor Skoko odgovoran za izvršenje tih zadataka.

6 O: Da. Ovdje vidimo ponovo interes u razvoju oblasti, a doktor Skoko
7 preuzima odgovornost za pripremu nekakvog izvještaja o toj temi. Doktor Skoko je
8 bio dužnosnik u, čini mi se, centru za statistiku republike, a to je institucija
9 koja se bavi popisom stanovništva, analizom rezultata, i slično.

10 G. TIEGER: [simultani prevod] Časni Sude, mislim da više nemamo izvadaka
11 sa prve sjednice Ministarskog vijeća, pa je možda sada pogodan trenutak da
12 prekinemo.

13 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. Sad je 13.45h, pa ionako moramo
14 završiti za danas. Dopustite samo da dovršim svoje bilješke.

15 Da. Sada je 13.45h, moramo prekinuti za danas. Ponovo ćemo se naći sutra
16 ujutro u 9.00h u ovoj istoj sudnici. Gospođo tajnice, ako ne griješim, to je u
17 istoj sudnici.

18 Gospodine Treanor, kao ostalih dana Vašeg svjedočenja, moram Vas uputiti
19 da ni sa kim ne razgovarate o Vašem svjedočenju, prošlom i budućem, i očekujemo

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 da se vratite sutra u 9.00 ujutro.

2 SVEDOK: [simultani prevod] Da, časni Sude.

3 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Molim ustanite.

4 ... Sednica završena u 13.46h.

5 Nastavak zakazan za sredu,

6 25.02.2004., u 09.000h.

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

utorak, 24.02.2004.

Predmet br. IT-00-39-T

Ovaj transkript je izrađen na osnovu zvaničnog zvučnog zapisa na jeziku regiona, načinjenog tokom sudskog postupka, poštujući *verbatim* pravilo (doslovan zapis, od riječi do riječi). Kako su na suđenju korišteni bosanski, hrvatski i srpski jezik (B/H/S), ovisno o izvornom govorniku odnosno prevodiocu, tako su sva tri jezika zastupljena i u transkriptu. Ukoliko se govornik na suđenju služio nekim drugim jezikom osim navedenih, zapisan je simultani prijevod prevodioca na B/H/S. Članom 33 Statuta Međunarodnog suda utvrđeno je da su radni jezici Međunarodnog suda engleski i francuski. U slučaju razlike između ovog transkripta i verzije na engleskom ili francuskom jeziku, verzija transkripta na radnom jeziku bit će mjerodavni dokument. Numeracija stranica transkripta je u potpunosti uskladena s transkriptom na engleskom jeziku.